

ЎЗБЕК ИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ
ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МАДАНИЙ
МИНИСТРЛИГИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1956 ИЙЛ
4 ЯНВАРДАН ЧИКА БОШЛАГАН
20 ИЮЛЬ
№ 29 (2769)
ЖУМА

ЖУРНАЛИСТЛАРНИНГ

ЮКСАК БУРЧИ

Республика журналистлар ташкилотларининг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленуми қарорлари асосида оммавий ахборот ва пропаганда воситаларининг самарадорлигини ошириш вазифалари Ўзбекистон журналистлар союзи правленисининг 17 июлда бўлиб ўтган пленумида қўриб чиқилди.

Пленум партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг 1984 йил февраль ва апрель Пленумлари талаблари ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг йўл-йўриқлари асосида республика партия ташкилотининг фаолиятининг туб масалаларини ишчанлик билан, ўқитиш ва принципиал равишда қўриб чиққан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленумининг қарорларини қизғин маъқуллади.

Нотицлар асосий диққат-этиборни оммавий ахборот ва пропаганда воситалари ходимларининг ижодий фаолиятини кучайтириш зарурлигига қаратди. Редакция коллективлари фаолиятида ҳал этилмаган проблемаларга тўхталиб ўтилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленумининг оммавий ахборот ва пропаганда воситалари меҳнаткашларини экономикани ривожлантиришнинг йиллик проблемаларини ҳал этишга, давлат ва меҳнат нигизининг мустақамлаш учун курашга сафарбар қилиш соҳасидаги ўз ишларини суст қайта қураётганликларни тўғрисидаги курсатмаси тўғри эканини тан олдилар. Газеталарнинг

сҳифаларига, радио эшиттиришлари ва телевидение курсатувларига республика халқ ҳўналигининг турли соҳаларидаги, иқтимоий турмушдаги ишларнинг аҳолининг эритувчи материаллар ириб қолмоқда. Матбуот органлари кўзбўйамачилик, қўшиб ёзиш, давлатни алдаш, маблагларни талон-торож қилиш, ўқитиш ва порахўрлик сифатида салбий ҳодисаларга қарши курашда ҳали ҳаминча ҳам жанговарлик позициясида туратганлари йўқ.

Пленумда қабул этилган қарорда журналистлар ишларининг самарадорлигини янада ошириш йўллари белгиланди.

Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди. Журналистнинг ахлоқ-одобга ҳилоф равишда давлат ва миллий иттиҳомини бузганлиги, хизмат мавқеини шахсий мақсадларда суистеъмол қилганлиги учун З. Н. Есенов Ўзбекистон журналистлар союзи правленисининг раиси на аъзоси вазифасидан бўшатилди.

Пленум Ўзбекистон ССР Нахрийет, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетининг раиси давлатида ишлаб турган С. Ш. Қурбоновни республика журналистлар союзи правленисининг раиси қилиб сайлади.

Журналистларнинг бошланғич, Тошкент шаҳар, област ташкилотларида ва Қорақалпоғистон журналистлар союзида ҳисобот-савол ўтказиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Ҳ. Абдуллаева нутқ сўзлади. (ЎзТАГ)

Ё Ш ИЖОДКОРЛАР

ССР Иттифоқининг Катта театри бу йилги мавсумини ақунлаб А. Глазуновнинг «Раймондан» асари премьерасини қўйганда, уни томоша қилиш бахтига муяссар бўлганлар акка партиялар, дуэтлар ва ансамбль бўлиб ўйнашга мўлжалланган рақсларини балетнинг нахкирон артистлари илҳом билан ижро этганликларини кўриб қувончларини яширолмадилар. Спектакль тажрибадор устозлар раҳбарлиги остида жаҳонга машҳур театр даргоҳида янги истеъдодли артистлар авлоди куч-қувватга тўлиб келаётганлигини кўрсатди. Шу ўринда совет тасвирий санъатининг Франция пойтахтида «Анъаналар ва изланишлар» деб аталган жуда катта кўргазмада намойиш этган ёш муассарларнинг муваффақиятлари ҳам ёдга тушади.

Шунга ўхшаш фактларни яна кўплаб келтириш мумкин. Улар бадний ижодчиликнинг барча соҳаларида—у ҳоҳ адабиёт ва ё кинематограф бўладими, музика ё рассомлик, театр ё эстрада бўладими, ёш талантлар дидил буй кўрсатётганлигига рўй-рост далиллардир. Ёшлар атоқли санъаткорлар билан қўлим қўлга бериб ишлаб социалистик реализм санъатини бойитмоқдалар.

Бу жараёнлар ўз-ўзидан рўй бераётгани йўқ. Коммунистик партия янги ижодий бўғинни воқеа этказишни катта давлат аҳамиятга қўлиб иш деб қараб, ўз съездларининг қарорларида, адабиёт ва санъат масалаларида доир ҳужжатларида бадний эмиляларнинг нахкирон наслини гоёвий-сийсий чиқариш, уларга профессионал таълим бериш барча системаларини тақомиллаштиришнинг кенг программасини белгиллаб берди.

Ҳеч кимга сир эмаски, ижодийетнинг барча соҳаларида ёшларини ўқитиш, уларини маҳорат мўъжизаларидан баҳраманд этишнинг ўзига хос томонлари бор. Ёш талантларини ўқитиш устида биргаликда иш олиб бораётган ижодий союзулар, маданият ўқоқлари, комсомол табиийини бунин албатта ҳисобга олмақдалар.

Ёш қаламкашларининг Бутуниттифоқ VII семинари ёзувчилар жамоатчилигининг ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Унда қатнашмоқчи учун барча иттифоқчи республикалар ҳамда социалистик ҳамдустлик мамлакатларидан 300 дан ортиқ бошловчи ёзувчилар пойтахтга танилди. Бундан сал илгарироқ эса Кишинёвда ёш кинематографчиларнинг Бутуниттифоқ III ҳафталик кўрғи бўлиб ўтган эди. Ҳар иккала ҳолда ҳам иш тақдими этилган асарларини муҳоама қилиш, семинар машғулотлари ўтказишдангина иборат бўлиб қолмади. Ёш ёзувчилар ва кинематографчилар ишлаб чиқариш илгөрлари, партия ва ҳўжалик ходимлари билан ўчрошдилар, қишлоқ ва шаҳар захматкашларининг қувонч ва ташвишлари, уларини қўйнаган масалалар билан яқиндан танишдилар.

Ёшлик — жасоратлар кўрсатадиган, иқтидорли киши жуда кўп ишларини амалга оширадиган палла. Шу бондан ҳам, талантнинг қамолоти учун ҳаётда дадил разведка олиб боришга рағбатлантирадиган, ижодий гоёвий-бадний вазифаларини ҳал этишга даъват қиладиган шарт-шароит ҳамда муҳит яратмоқчи беихёра муҳим аҳамиятга эга. Лекин, афсуски, ижодкор ёшларининг барча вакиллари ўзларини шундай катта тўқинга чоғланганлар, деб бўлмади. СССР Кинематографчилар союзининг пленумида кейинги йиллар ичиде кинога кириб келган ёш режиссёрлар, сценарийчилар, операторлар, актёрларнинг катта отрядини мустақил ишга қўтариш ҳамма вақт ҳам қўтирган нахкиларини бераверганлиги таъкидланди, бу беижоз эмас, албатта. Айрим ёшлар катта ва мураккаб мавзулардан қўчиб турадилар, маълум осон йўللардан юришни афзал кўрадилар, институтда олган билимларини ҳаёт тажрибалари билан бойитиш устида қайғурмайдилар.

Саҳна коллективлари ҳаётига театрларнинг ижодий ёшлар билан ишлаш Бутуниттифоқ кўрғи анчагина самаралар олиб кирди. Бироқ театр олий ўқув юрларини битириб чиқувчилар қаршисида ҳали ҳамон турли чигалликлар ва муаммолар кўндаланг бўлиб турмоқда. Бошловчи режиссёр, актёр, саҳна безатувчисининг тақдирини жуда кўп хижатлардан ўтказиш қадимларини ташлаётган тропеадаги маънавий-психологик иқлимига, бадний раҳбарлар, идора бошликларининг ёш иқтидор эгасининг талаб-истакларига қанчалар хайри-хоҳлик билан муносабатда бўлишларига, саҳнага чиқиб ижодийетини яратиб беришлари, янги ва эски постановкаларда етакчи ролларга тақлиф қилишларига боғлиқдир. Ҳозир кўпгина театрларда ёшлар бўш вақтлариде ўз кучлари билан спектакллар қўймоқдалар, улардан энг ахшилари репертуарларга киритилмоқда, пландан ташқари ишларининг республика кўриқларида намойиш этилмоқда. Бу давримизнинг ахши белгисидир.

Ёшларга диққат-этибор билан қараш уларга худди иссиқ-хоналардагидеи шартон яратиб бериш дегани эмас асло. Уларини енгил-елпи қўи кўришга, сояпарвар қилиб қўишга, ҳайбаракалачиликка ўргатишга ҳеч кимнинг ҳақини йўқ. Талант ҳаётининг бепойи кенгликлариде, ҳалқининг иш ва ташвишларига чин шерин бўлишда, маҳорат қўқилари сари тинимсиз иштилошда тобланади, қаноати мустақамланади. Талант ҳақдаги ғамхўрлик граждонлик ҳамда санъаткорлик масъулиятини, танлаган йўлга садоқат, ўз олдига энг катта мақсадлар ва ўлчулар қўймоқ билан чамбарчас боғланмоғи дарисор.

Ёшларини тарбиялашни шундай йўлга қўймоқ керакики, то уларнинг изланишлари юксак граждонлик анъаналарини йўлида борсин, ҳаётининг теран қатламларини бадний тадқиқ қилишга қаратилсин, партия ва халқ коммунистик бунёдкорлигининг бўғини бошқичида ҳад қиладиган вазифа ҳамда масалалар устида ўйлансин.

Бадний ижодийет соҳаси—мафкуравий курашнинг энг муҳим макдонларидан бири. Бу партия комитетлари зиммасига ижодий союзулар ҳамда санъат муассасалари ҳаётини доимо диққат марказида тутишга, уларга кадрлар билан ишлашни ахшилаш, ижодий ҳамда профессионал тайёргарликларни даражасини кўтариш, ёш ижодкорларини гоёвий-сийсий ижоддан чиқитириб боришда яқиндан ёрдам бериш вазифасини юклайди.

«ПРАВДА» газетасининг 197-сонидеги бош мақоласи

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XVI ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ! ЛЕНИН ЙЎЛИДАН

УЙҒУН,
Ўзбекистон ССР халқ шоири

Санъаткорлар инсониятнинг порлоқ келажиги — коммунистик жамият қуришда шонли партиянинг энг ахши кўмакчиларидир. Улар зиммасига халқимизнинг бой ва ибратли ҳаёт йўлини жонли ва тилик образлариде акс эттириш, меҳнаткаш инсоннинг мураккаб руҳий оламини бадний тадқиқ этишдек гоёи шарафли ва масъулиятли вазифа юклатилган.

Республикамизнинг қўи сонли ёзувчилар отряди ҳаётини ва ҳаққоний, ранг-баранг бўёқларга бой, партиявий принципаллик ва келажика ишонч руҳи билан сўғирлан асарлар яратиб, бу юксак ишончнинг оқлаб келгюқдалар. Адибларини яратган энг ахши асарларининг умумхалқ этиборига сазовор бўлаётгани. Бутуниттифоқ миқёсида этироф этиб келинётгани бунга далиллар.

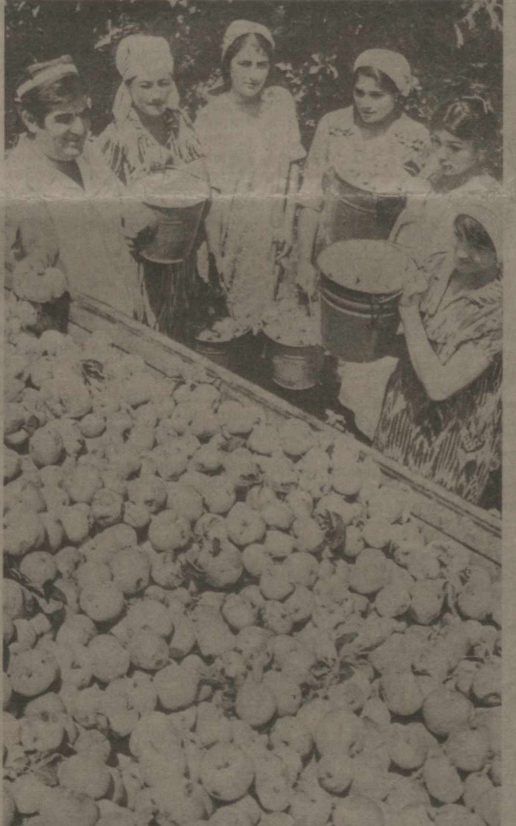
Лекин шундай бир шароитда гоёвий-бадний хом, мавзу доираси тор, эҳтироссиз, тасвир қувватидан маҳрум, ҳаёт бутун мураккабликлари билан қамраб олинимаган сазе асарлар ёзиллаётган ҳам сир эмас. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг танқид ва ўз-ўзини танқид, ютуқлардан эсанкирамаслик, камчиликларга мурасасизлик руҳида ўтган XVI пленуми бунин иқдор кўрсатиб берди. Пленум республикамиз меҳнаткашларининг маънавий ҳаётида туб бурилиш ясади. Кейинги йилларда турмушимизда рўй берган социалистик жамиятга хос бўлмаган манманлик ва такаббурлик, даб-дабозилик ва расмийчилик, ошна-оғайнинггарчилик, суистеъмол ва порахўрлик каби салбий иллатларини тағ-тоири билан йўқотишни бош вазифа қилиб қўйди. Ижодий фаолиятимизга шу нуктадан назардан ёндоша-

диган бўлсак, бир талай камчиликлардан кўи юмиб бўлмайдилар. Булар Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правленисининг V пленумида жуда ўринли таъкидлаб утилгандек, ҳаёт ичига чуқурроқ кириб бормаслик, адолатдан узоқлашиб, зур бериб бир-бирини мақташлар, ўртача китобларга ҳаддан зиёд қўриб баҳо беришларда кўриномқда.

Адабиётимизда ёшларга мурабийлик масалалари ҳам ҳали қўиғилдагидек эмас. Таниқли адибларнинг бой ҳаётини ва ижодий тажрибаси адабиётимизга катта иштиёқ билан кириб келлаётган истеъдодли ёшларнинг қамолотида эришулариде ижодий роль ўйнаши шубҳасиздир. Ўзе адибларининг бу борадаги оталиқ тажрибалариде ибрат олини ёмон бўлмас эди.

Пленум таассуротлари этиборини яна бир нарсасга қаратди. Бутуниттифоқ тақомиллаштириш, ўқитиш, долзарб масалаларини ёриш кўтариб чиққан асарларга ташна. Шундай асарлар яратиш йўлида ҳормай-толмай ишлайлик. Гап жанр ёки мавзуда эмас. Лекин ўз даврининг қаҳрамонлари турмушини, руҳиятини шу замон адибидан кўра ҳам чуқурроқ билиш, ҳис этиш мумкинми? Ижодий жасорат халқ ҳаёти ичига чуқур кирганда туғилади. Бутуниттифоқ қўи қаҳрамонининг психологиясини мураккаб, унинг ҳаққоний тасвири адибдан гоёвий-сийсий етуқлик, эртанги кўини ёриш кўра билиш, фаоллик каби хислатларини талаб қиладилар.

Сўз ҳақиқати — қалб ҳақиқати. Бинобарин, бадний савияси юксак, бунёдкор замондошларимизнинг сермазмун, курашларга бой умридан ҳикоя қилувчи асарлар яратиш замон талабидир!

ҒАРҚ ПИШИҚЧИЛИК

Республикамиз боғларида пишиқчилик бошлади. Айни кунларда олма-лар ақикдек товланади, киши кўзини қадим-қадимдан кенг таралган. Бутуниттифоқ боғбонларимиз ҳам ана шу анъанани изил давом эттириб, меваларнинг тур ва навларини қўи яратиш, уларнинг сифатини ахшилаш устида тинмай изланиш олиб бормоқдалар.

Сирдарё области, Сирдарё район, Илчиқ номидеги қолхоз боғларида ҳам мевалар фарқ пишиқ. Хўжаликнинг 22 гектар боғида етиштирилган олма-лар пешма-пеш териб олиномоқда. Кўнига 15—20 тоннагача ҳосил терилади.

твр. Бу ишда қолхознинг Алиқон Сифатов бошлиқ бригадаси аъзолари бошқаларга ўрнак бўлаётгилар. Бригаданин Дилбар Мардалиева, Саломат Мавлонова, Гулнора Беналиева сингари илгөрлари барчаннинг хурматига сазовор бўлмоқдалар.

Полди экинларининг ҳам дастлабкилари алдақачон дастурхонга тортиди. Қовун ва тарвузларга маза кириб қолди. Полдлардаги қовунлар, тарвузлар киши кўзини япинатади.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ
фотолари

БИРИНЧИ САФАР

АКТУАЛ ИНТЕРВЬЮ

Эртага Муқимий номидеги республика музикали театри биносиде Юнус Ражабий номидеги Жиззах област музикали драма ва комедия театри ижодий коллективининг гастрол бошланади.

Шу муносабат билан театрининг бош режиссёри Баҳодир НАЗАРОВ мухбиримизга қўидагиларини сўзлаб берди:

—Бу бизнинг биринчи сафаримиз. Бунин чуқур ҳис этган театрининг ижодий коллективни пойтахтлик томошабинлар ҳўжмага бешта спектакль ва «Табассум оқшом» деб номланган театролашган музикали композицияни ҳавола этади.

олган. Мазкур асарлардаги асосий ролларни Ўзбекистон ССР халқ артисти Хосият Азимова, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Икром Маҳмудов, Раъно Қодиржонова, Хусан Бекинов, артистлардан Ғолиб Нўзодов, Дилдора Холмирова, Фарход Мамарасулов, Турсунбой Пиржонов ва бошқалар ижро этадилар.

Театримиз гастролни Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллик юбилейига бағишланади.

Биринчи гастролимизда намойиш этиладиган спектаклларимиз пойтахтлик томошабинларга манзур бўлади, деган умиддамиз.

Суратда: Жиззах област театрининг «Бой ила хизматчи» спектаклидан бир кўриниш. Жамила ролада Раъно Ҳасанова, Солихбой ролада Ғолиб Нўзодов, В. ДУБРОВСКИЙ фотоси

РАСМИЙ ЖАВОБ

КУЛГИ МУЗЕЙИ ОЧИЛАДИ

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасида кўтарилган Кулги музейи очини ҳақиқатда масалани кўриб чиқди. Дар-

белгиллаш учун оператив группа тузилди.

Бизнингча, Кулги музейи учун «Фаргона» чойхонасини ташлаш мақсадга мувофиқ эмас. Бундай масалани Пушкин номидеги ёш Ленин комсомолы номидеги маданият ва истироҳат боғида очини маъқул, деб топилади.

В. ОЛОВУДИНОВА.
Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари

ПАХТАКОР ВА ҲАШАРЧИ:

ҚАРС ИККИ

ҚўЛДАН ЧИҚАДИ

2-БЕТ

ЎЗБЕКИСТОН РЕДАКЦИЯ! Маълумки, ҳар йили пахта йиғим-терими мавсумида кўншли ўлкамизнинг минг-миглаб йигит ва қизлари барча ўзбекистонликлар қатори пахтакорларга кўмакчи чиқишади. Улар чўла зоналари ҳўжаликларидаги дала шийпо-ларидан бир-бир ярим ойлаб, кези келган-да икки ойгача ётиб, йиғим-терим ишларида фаол қатнашадилар ва ўз интернационал бурчларини адо этадилар.

Бирок, тўғриси айтиш керакки, ўша ётоқ жойлари ҳозирги кун талаблари даражасида эмас. Номинатга эшик, ром, деразалар... Печкаси, полси, шифтиси бинолар... Кароват ўрнида қават-қават ётоқ-тахталар...

Махсус ошхона, озиқ-овқат бўлмалари, ювиниш жойлари, ҳаммом, душ сингари бошқа қўлайликларнинг йўқлигини айтиб ўтirmаса ҳам бўлар... Кўп жойларда ичимлик сув таъминоти ҳам кўн гилдагидек эмас.

Ҳеч кимга сир эмас, шаҳар аҳолисининг, жумладан, студент ёшларнинг кўп жойларда пахтакор халқимизга ёрдамга чиқиши — бир йил, ярим йил бўлиб ўтиб кетадиган иш эмас. Бу ўн йиллар давомида бўлиб келаётган ва бундан кейин ҳам токи янги, мукамил терим машиналари яратилмагунча, давом этиш мумкин. Чунки юк оғир, бу юкин енгиллаштириш учун шаҳар аҳолисининг бир ой, ярим ой ёрдамга чиқишининг ёмон жойи ҳам йўқ. Бу ерда гап ҳашарчиларга зарур шарт шартини, яъни

тузуқроқ ётоқ жойлар қўриб қўйиш ҳақида борапти. Наҳот бу ишларни қилиш шу қадар қийин бўлса. Умуман, ҳашарчининг оғир-енгиллиги ким кутаради? Ахир... агар студентлар отрядлари тузилиб, кимдир шу ишларга бошқоқ бўлса, биз студентлар ҳам четда турмас эдик-ку! Ҳар бир олий ўқув юрти ўзи техникумлар ўзи оталиқ олган совхоз ё колхозда ўзи учун ётоқ жой курси, бошқа вақтда бу жойлардан ўша ҳўжаликлар ҳам фойдаланиши мумкин-ку! Шунда икки томонлама фойда бўлади? Эшитишимизча, Тошкент Автомобиль транспорти ва йўллар институти шундай қилиб, ўз студентларига яхши шарт-шароит яратиб берган эмиш. Нега бу яхши тажрибани бутун республика миқёсда жорий этиш мумкин эмас? Зотан, ҳар йили терим мавсумини кўтиб ўтирмадан ҳар бир институт, ҳар бир корхона ўзи борадиган жойларга олдиндан одам юбориб нега тайёргарлик қўриб қўйиш мумкин эмас? Башарти, келгусида фан-техника тараққиёти ва партия-хўкуматимиз тadbирлари билан ўқувчи ёшлар ҳамда студентлар теримга чиқмайдиган бўлган тақдирда ҳам қўлай ва соз бинолар захматсиз пахтакорларга хизмат қилаверадилар-ку! Биз газета шу масалани кўтариб чиқишини истардик.

Салом билан

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг бир гуруҳ талабалари

тимиз — бу ётоқхоналарни тўла телефонлаштириш. Токи студентлар пахта даврида ота-оналари билан гаплашиш имконига эга бўлишсин. Ўғил-қизининг тинчлигидан хабардор бўлган ота-оналар узоқ-яқин юриб, овоза бўлиб юришмасин!

Хуллас, бу масалада ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамнинг аҳамияти катта. Шундай экан, ҳашарчининг оғир-енгиллиги кўтаришда унинг ўзи ҳам иштирок этсин. Назаримда, бизнинг камтарин тажрибамиз нафақат олий ўқув юртлари ўртасида, шунингдек, ҳашарга чиқадиган ишлаб чиқариш корхоналари, ташкилотлар ўртасида ҳам тарғиб қилинса ёмон бўлмас. Ҳатто бу тажриба бевосита ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган корхоналар учун осонроқ кўчади. Чунки уларнинг қўлида маблағлари бор!

Эргаш АШУРОВ,

Ўзбекистон колхозларaro қўрилиш бошқармасининг бошлиғи

— Далада ишлаётганлар, жумладан, ҳашарчиларга зарур шарт-шароит яратиб бериш — ҳўжалик раҳбарларининг бурчи. Айниқса, ётоқхона масаласи эътибордан четда қолмаслиги керак.

Бунинг учун ҳамма жойларда, айниқса чўла зоналарда аразон, ҳар томонлама қўлай ётоқхоналар қўрилиши зарур. Бу бинолардан максимал фойдаланиш чораларини кўриш лозим. Ана шу бино баҳорда пиллахона, қиёнда омборхона ролини ўтаса, бинодан фойдаланиш самарадорлиги ошади.

Бу деган сўз мен студентларнинг тақлифини рад этмоқчи эмасман. Бу тақлифлар ҳақида тегишли ташкилотлар жиддий ўйлаб кўрса фойдадан холи бўлмайди.

Маъзур НИШОНОВ,

Жиззах область Арнасои район партия комитетининг биринчи секретари

— Бир кун йўлим тушиб Юлиус Фучик номидаги совхозга бориб қолдим. Ҳўжалик директори Йўдош Зоҳидов иш столига мук тушиб, алланималарни ҳисоб-китоб қилиб ўтирган экан.

— Олинган даромаднинг ҳисоб-китобини қилиб ўтирибман.

— Янги йилнинг қўрмоқчиси?

— Қуриш ҳам керак, ремонт ҳам... У шундай деди-ю яқиндагина қайта қўрилган дала шийпо-ларидан бирига бошладим. Шийпон дехқон эҳтиёжига мослаб қайта тикланибди: электр нури, ичимлик сув, етарлича қўшимча хоналар — ҳаммаси бор!

— Бу йил совхоздаги ҳамма шийпонларни ана шундай қайта қўрмоқчимиз. — Изоҳ берди директор. — Уларни иситадиган янги қўрилма билан таъминлаймиз. Ҳозир 60 процент шийпонларимиз диэлектрик иситиш билан ишлайдиган иситиш ускуналарига эга. Бу ҳам қўлай, ҳам арзон. Ўтган йили совуқ кунлари ҳам шийпонларда ҳарорат норма даражасида турди. Уларда яшаган ҳашарчилар — Тошкент Халқ ҳўжалиги институтининг студентлари мамнун бўдилар.

Автомобилчиларнинг Илйч райондаги «Правда» совхозида қўрган ётоқхоналаридан бири

ёмон қўрилган жойни эпақа-қа келтириш ҳам қийин бўларкан. Бундай шийпонларни на кенгайтириб бўлади, на алоҳида зарур хоналарга бўлиб... Лойиҳачилар ҳам қи-зиқ: шийпон чизмасини тайёрлаётганларида фақат биттагина бинони кўзда тути-шади. Ҳолбуки, бу комплекс-лар — ювинадиган жой, ош-хона, ётоқхона, умумий дам олиш бўлмаларига эга бўли-ши лозим.

Хуллас, ана шундай дала шийпонлари, ётоқхоналар қў-

дай тажриба бор ва у яхши самаралар берапти. Масалан, совхоз коммунал ҳўжалиги-нинг марказий қўроқларини, ўша сизу биз кўзда тутат-ган дала шийпонларини обо-донлаштириш, безаш, кези келганда ишчи-хизматчилар-нинг турар жойларини ҳам ремонт қилиш каби ишлар билан шуғулланган бўларди.

Билмадим, бугун менинг тақлифим қандай қабул қилиниб, қандай акс садо бе-ради, лекин, ҳар қалай, бу

Олий Совети, Президиуми-нинг Раиси ўртоқ Констан-тин Устинович Черненко партия Марказий Комитети-нинг шу йил февраль Пле-нумида сўзлаган нутқида «... Халқ фаровонлигини ўси-тириш йўлида ўринли тавак-калдан қайтмаслик зарур», деб таъкидлади.

Мана, ҳадемай куз кела-ди. Яна йиғим-терим бош-ланади. Минглаб ака-ука, опа-сингилларимиз яна кў-макка чиқишади. Шийпо-ларимиз эса ўша-ўша: иси-

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган XVI пленумида «Кўпгина ҳўжаликлар район партия комитетларининг, район ижроия комитетларининг изми билан мавжуд меҳнат ресурсларидан тўла-тўқис фойдаланмай, техникани ёмон ишлатиб, қишлоқ ҳўжа-лик ишларига доимо студентларни, ўқувчиларни, бошқа тармоқларнинг ходимларини жалб этиб келдилар, улар учун зарур турмуш шарт-шароитлари яратиб берилмади», деб таъкидланди.

Масаланинг муҳимлигини ҳисобга олиб, редак-ция қатор олий ўқув юртлари, партия ва ҳўжалик раҳбарларини студентлар мактуби билан таништи-риб, фикр-мулоҳаза билдиришларини илтимос қилди.

Абдусалом МУТАЛИБОВ,

Тошкент Автомобиль транспорти ва йўллар институти ректори, профессор

— Халқимиз «қарс икки қўлдан чиқди» дейди. Бу гап эл ўртасида шунчаки тарқаган эмас. Унинг зами-рида халқнинг катта тажрибаси, меҳнати, қадр-қиммати, ғурури, бир-бирига елка-дош бўлиш қиммати ётади. Агар масалага ана шу иб-ратли таъкид қилиб қи-риб ёндашадиган бўл-сак, ҳали бажариладиган ишларимиз кўпдиги маълум бўлади. Ўзбекистон Компартияси Марказий Ко-митетининг XVI пленуми ҳамда ўзини қириқиб Ўзе-бекистон ССР Олий Совети-нинг ўзини сессиясига мате-риалларидан ҳам инсон қадр-қимматини улуғлаш, меҳнат-кашларнинг турмуш шарт-шароитларини янада ошириш, ки-шилар ўртасида коллекти-визм руҳини кўчатириш бо-рисида яхши кўрсатмалар бе-рилди. Бу соҳадаги камчи-ликлардиги таъкидланди. Жумладан, Миравул, Янз-зах, Қарши даштларидан янги қўриқ совхозларни ком-плекс равишда қўрмаслик билан боғлиқ бўлган нуқсон-лар каттиқ таъкид қилинди. Масалага шу нуқтан назар-дан ёндашадиган бўлсак, ҳашарчилар, жумладан, сту-дентлар учун барча шарт-шароитларга эга бўлган ётоқхона-лар қўриш ҳам чўлини ком-плекс ўзлаштириш ишига кирилади. Лекин бу бирдан-да бўладиган иш эмас. Бун-дай катта миқёсдаги вази-фа қишлоқлардан, хусусан, план-лаштириш органларининг, қўрилиш ташкилотларининг та-шаббуси ва ёрдами билан амалга ошади.

Дарҳақиқат, пахта — халқимизнинг ифтихори. Дехқоннинг азоб билан етиштирган ҳосилини йиғиб-териб олишда яқиндан ёрдам бериш — кат-тадан кичик ҳаммадан бур-чи. Шундай экан, нима қи-лиш керак? Бизнингча, ҳашарчилар, жумладан, сту-дентлар борадиган жойларда ҳам ёрдам беришимиз керак. «Пахта — сизники, план — сизники ҳашарчи керак бўлса, шартини яратиб беринг!», дей-шиб билан иш битмайди. Ахир, бундай ўйлаб қарасак, пахтакор ҳўжаликларга ҳам осон эмас. Ҳашарчи дега-нимиз йиллик даромадининг салмоқли бир қисmini олиб

кетди... Шундай экан, биз ҳам бу ҳўжаликларга ёрдам қўлимизни чўзишимиз ке-рак-да. Ахир ўзимиз бориб пахта тарадиган ҳўжаликка ётоқхона қўришда ёрдам берсак, бу ишни ўзимиз учун, йиғим-теримда қийна-либ қолмаслигини учун қил-ган бўламиз-ку!

Бу соҳада бизнинг инсти-тутимиз коллективни бир-мунча тажрибага эга. Ин-ститутимиз ўқувчи ва тала-балари узоқ йиллардан буён Сирдарё области Илйч рай-онидagi «Правда» совхозида пахта теришади. Биз ҳам дастлабки икки йил мобай-нида бошқа ҳашарчилар син-гари ётиб-туриш учун қўлай бинолар йўқлигидан қийна-либ, Икки йил студентлари-миз ўзлари билан йиғма ка-роватлар қўриб туришди. Икки қаватли сўриларда ётишди. Бир ёқда йиғитлар, бир ёқда қизлар... Жуда қийналдик. Қарасак, бу би-лан иш битмайди. Бунақада студентларнинг кўнгиллари-нидан совибди. Шунинг учун совхоз ди-рекцияси билан ўзаро шартнома туздик. Биз улар-га йўллар ва турар-жой би-нолари қўриш лойиҳаларини тайёрлашда, совхоз мактаб-ларидаги кабинетларни жи-ҳозлашда ёрдам берадиган, яъни ишчи кучи ажратди-ган бўлдик. Совхоз эса сту-дентларимиз учун барча қў-лайликларга эга бўлган ётоқ-хоналар қўриш учун маблағ, қўрилиш материаллари ак-ратадиган бўлди.

Шартнома тузилган даст-лабки йили совхоз икки ярим мингта темир кароват сотиб олди, мавжуд ётоқхоналарга жойлаштириб берди. Шундан кейин талабаларимиз йиғма кароват кўтариб юришдан ва баъзи нообор қўрилган тахта сўриларда ётишдан қутилди-лар. Совхоз эса... Шунинг айтиш керакки, ҳар йили ша-ҳарлик ҳашарчилар келиши-дан олдин чўл совхозлари-даги мавжуд дала шийпо-ларини ётоққа айлантириш учун қўллаб ётоқ ва бошқа қўрилиш материаллари иш-латилади. Йиғим-терим ту-тагач, ўша тахта ва бошқа қўрилиш мате-риалларини дуч келган одам ташиб кетиб, шийпо-ни талон-тароқ қилади. Кел-гуси йили эса совхоз бу шийпо-ларини қайтадан ётоқ-қа айлантиради. Бунинг учун яна қўллаб қўб метр тахта ва бошқа қўрилиш ма-териаллари исроф бўлади. Тасаввур қилинг: ҳар йили

ПАХТАКОР ВА ҲАШАРЧИ: ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН ЧИҚАДИ

- △ ДАЛА ШИЙПОНЛАРИ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?
- △ ПАХТАКОРГА ОРОМГОҲ, ҲАШАРЧИЛАРГА ҚЎЛАЙЛИК
- △ СТУДЕНТЛАР ТАКЛИФИ
- △ БИР ИНСТИТУТ ТАЖРИБАСИ

Фикримча, бундай бино-ларни ҳар ким ўз кучи би-лан, пахта-парти қўриши ярамайди. Бунинг учун ти-повой лойиҳа-смета ҳўжат-лари бўлиши шарт. Мас-алан, бизнинг областлардаги механизациялашган кўча колонналаримиз ана шундай бинолар қўриб бериши мум-кин. Чунки ҳўжаликлардан кўра қўрилиш материаллари топиш бизга осон. Трестла-

Директорнинг гапидан се-виндим. «Қани энди, район-даги ҳамма шийпонларни қайта қўриб, ана шундай электр нури, сув, иситиш система-лари билан таъмин-ласак, қирийли қўрилганга яраша, қирийли яшасак», — деб орзу қилдим. Ахир тўртта бетон деворли ший-понлар учун ҳам 15—20 минг сўм атрофида маблағ сарфланипти. Шу маблагга

риш фурсати келди. Бу бо-рада четдан лоқайдлик би-лан томошабин сифатида ку-затиб туриш мумкин эмас. Қирийли қўришни ҳам, чи-ройли яшашни ҳам ўргано-миз керак. Шу маънода мен студентларнинг ёзи та-тилда қўрилиш отрядлари тузиб, ёрдамга чиқиш ҳақи-даги фикрларини тўла-тўқис маълум қилдим.

Собижон СИДДИҚОВ,

«Оқ олтин» район агро-ноат бирлашмасининг бош директори, Социалистик Ме-хнат Қаҳрамони

— Пахтанинг меҳнати оғир. Олти миллионли хир-мон халқимизнинг том маъ-нодаги жасорати, тинакам қаҳармону меҳнати эвази-га яратилди. Ана шу улкан меҳнатда ҳашарчи дўстлари-мизнинг ҳам ҳиссаси катта.

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети журналистика факультети сту-дентлари тушқи дам олиш соатида

римизда малакали қўрувчи инженерларимиз ҳам бор. Лекин ёш ойларида қўрувчи студент отрядлари ташкил қилиб, улардан фойдаланиш ҳақидаги фикрми ҳам қў-ллаб-қувватламоқ лозим.

Бу ўринда дала шийпо-лари ҳақида ҳам тўхталиб ўтмоқчиман. Чунки ҳеч ким-га сир эмас, аскарлар ёрдам-чилар пахта йиғим-терими пайтида дала шийпонларида яшашади. Шунинг учун ҳам, дала шийпонларини кенг-шинам қилиб қўришга ало-ҳида эътибор бермоқ керак. Уларни маҳаллий шарт-шароитларга мослаб, эркаклар учун алоҳида, аёллар учун алоҳи-да дам олиш хоналари бар-по этишга ҳаракат қилишимиз. Бу шийпонлардан максимал фойдаланиш зарур.

«Узкохозострой»га қараш-ли трестлар биринчи июль ойининг ўзига 43 миллион сўмдан кўпроқ қўрилиш-мон-тирларини бақарди. Бун-д билган ана шу бинолар орасида турар-жойлар, бола-лар боғчалари билан би-рага азамат пахтакорлар ва ҳашарчилар учун мўлжаллаб қўрилган жойлар ҳам анча-гина.

Ҳар томонлама қўлай ётоқ-хоналар қўриш мумкин эмасми? Мумкин! Бўлмаса гап нимада? Ҳамма гап шун-даки, бошда лойиҳа ташки-лотларининг, кейин эса қў-рувчиларнинг ижодий излан-маслиги оқибатида қўллаб-шиёпонлар ёш пайтлари пах-такор ва ҳашарчига оромгоҳ бўлолмайди, совуқ кунларда эса уларнинг жонига оро кирилади. Бунинг устига қў-рилиш сифати паст: эшик, деразалар ёпилса очилмайди, очилса ёпилмайди. Бу аҳ-волда ўз илмидан, ўқиниш-ларини ташлаб келган ҳашар-чиларнинг кўнгилни ола биламизми? Албатта, йўқ!

Биз бу ҳақда район ҳў-жаликларида қўрилиш иш-лари олиб бораётган «Сред-а-ирсовхозострой» раҳбарлари-га, «Иржарсовхозострой» трест бошқарушига кўп марта айтдик. Афсуски, ҳо-зира фойдаси бўлмади. Ҳар гап «бажарамиз», «иш-и-мизни яхшилаемиз» каби ваъдалар билан сўвдан қў-руқ чиқишпти.

Яна бир мулоҳаза. Биз қўрувчилар қўл учиди қў-рган бу шийпонларни ҳар йи-ли қайта-қайта ремонт қи-ла-вериб чарчаймиз. Бошда

Энди таъминот сирасига ўтайлик. Мана шу шийпо-ларнинг ҳар бири совхозга салкам 15 минг сўмга туш-ган. Боз устига, уларни ҳар йили қанча-қанча маблағ сарфлаб, ремонт қилинади. Лекин чўл шартининг била-сиз, одамларимизнинг кўни баҳор ва ёз ойлари да-вомида қириш билан кетиб қо-лишади. Қаровенга қолган шийпонларнинг «қўлга а-ли-надиган» эшик-роми борми, ётоқ-тахтаси борми, ҳатто шиферига айланиб диёнат-сиз кишилар кўчириб олиб кетишади.

Студент укаларимиз ҳақ-гап ётиб-туришга қўлай ша-роит, шийпонлар ҳақида бо-ра экан, бу ишга ёлпасига, ўйлайман. Уларга қиш-нинг қараб турувчи одам-ларини ҳам, шатини ҳам топа-с бўлади. Посёёларимиз кун сайин кенгайиб, аҳолиси кў-пайиб борапти. Такор айта-ман, намунали шийпонлар қўриш учун ошқора, дала иш бошлаш керак. Зеро, эъ-тибор қилган бўлсангиз, КПСС Марказий Комитети-нинг Бош секретари, СССР

масалага юқори ташкилотлар — министрликлар, давлат план комитетлари ўз муно-сабатларини билдирсалар ёмон бўлмасди.

Тошпўлат ҲУЖАҚУЛОВ,

Сирдарё области, Илйч район, Рафур Ғулом номида-ги совхоз директори

— Студент укаларимиз ҳа-тида баён этилган гап — гоят ҳаётий, деб ўйлайман. Ҳам дехқонга, ҳам ҳашарчи-га хизмат қиладиган яхши биноларга дала шийпонлари қўриш масаласи — катта масала. Бетон деворлар, икки қаватли гадир-булди-р, қиғир-қийиш тахта сўри-лар даври ўтди. Ўртаси қў-қанор билан тўсиб қўйилган бинонинг бир томонида йи-гитлар, бир томонида қиз-лар... Тўғриси, бу аҳволдан ўзимиз ҳам ҳашарчилар ол-дида уялиб турамыз.

Энди таъминот сирасига ўтайлик. Мана шу шийпо-ларнинг ҳар бири совхозга салкам 15 минг сўмга туш-ган. Боз устига, уларни ҳар йили қанча-қанча маблағ сарфлаб, ремонт қилинади. Лекин чўл шартининг била-сиз, одамларимизнинг кўни баҳор ва ёз ойлари да-вомида қириш билан кетиб қо-лишади. Қаровенга қолган шийпонларнинг «қўлга а-ли-надиган» эшик-роми борми, ётоқ-тахтаси борми, ҳатто шиферига айланиб диёнат-сиз кишилар кўчириб олиб кетишади.

Студент укаларимиз ҳақ-гап ётиб-туришга қўлай ша-роит, шийпонлар ҳақида бо-ра экан, бу ишга ёлпасига, ўйлайман. Уларга қиш-нинг қараб турувчи одам-ларини ҳам, шатини ҳам топа-с бўлади. Посёёларимиз кун сайин кенгайиб, аҳолиси кў-пайиб борапти. Такор айта-ман, намунали шийпонлар қўриш учун ошқора, дала иш бошлаш керак. Зеро, эъ-тибор қилган бўлсангиз, КПСС Марказий Комитети-нинг Бош секретари, СССР

Минг ташаккур бўлсин, партия ва ҳўкуматимиз му-тасил эл бхт-саодатини қў-лаб иш тутмоқда, халқимиз фаровонлиги ҳақида астой-дил қайғурмоқда. Бунинг учун ҳеч қандай, ҳеч қандай сарф-ҳаражат қилмай, ҳа-тида студент-ёшларимиз, ўзлари бағалларидек, ёрдамга ке-лишса — нур устига нур бўларди.

Давра суҳбатини Номоз САЪДУЛЛАЕВ ва Ёкубжон ҲУЖАМБЕРДИЕВ тайёрлашди

РЕДАКЦИЯДАН: Бир гуруҳ студентлар мактубидан ва шу муносабат билан редакция ўтказган суҳбат ишти-роқчиларнинг мулоҳазаларидан кўриниб турибдики, ҳашарчиларга қўлай шарт-шароит яратиб бериш ҳақиқатан ҳам жуда муҳим, долзарб масала. Суҳбат иштироқчилар-нинг ҳар бири мактубда кўтарилган масала ўзисидан ўларнинг аниқ тақлифларини айтишган. Бу жиҳатдан профессор А. Муталибовнинг фикрлари, институт коллек-тив амалга ошираётган ишлари аниқ эътиборга лойиқ.

Албатта, кўп жойларда пахтакор ва ҳашарчиларимиз орзу қилганларидек, яхши дала шийпонлари бор. Лекин улар оз. Тўғри, студентлар ўртага таъилган масала — бир-икки йилнинг иши эмас. Бироқ, бу осон иш эмас, деб қараб туриш ҳам максалда мувофиқ эмас-да. Фикримиз-ча, Тошкент Автомобиль транспорти ва йўллар институ-тининг тажрибасини кенг тарғиб қилимоқ лозим. Ҳозирча эса йиғим-терим бошлангунча қадар бу масалага қў-лдан келган чораларни қўриб, ҳашарчилар учун бор имко-ниятларни яратиб қўймоқ зарур.

Хуллас, қўрилган масала муҳим. Билдирилган тақ-лифлар ҳам диққатга сазовор. Фақат уларни амалга оши-риш керак. Газета бу ишларга мутасадди бўлган қўри-лиш ташкилотларидан, министрликлардан, корхона ва ўқув юртлари раҳбарларидан, шунингдек, қўл сонли га-зетхонлардан бу борада фикр-мулоҳаза билдиришларини сўрайди.

ДАВРАГА ЧОРЛАШ

Асқад МУХТОР,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси,
Ҳамза мукофоти лауреати

Оловларга қоришиб,
Туманлардан турилган,
Юлдуздай чақнайди манглайда тер,
Тонгларда ёришиб,
Шабнамларда ювилган,
Айланар юмалоқ,

Кўм-кўк Ер.
Уртада бир гулхан.
Қалбдай бир чашма.
Шунда унган, шунда пишган,
Офтобдай нон.
Ҳаётга ва мўъжизага ташина
Ултирибди Инсон.

Ва замон.
Улар ҳорғин, ўйчан.
Зулматларни ёриб,
Куюнлардай елиб келишган.
Кулфатлардан,

ёнгинлардан толиб,
Ҳаммасин қон эвазига
енгиб келишган.

Фақат кутмаганлар:
нечоғли даҳшат—
Бегоналик билан Ёлғизлик!
Шулардан келажақ сўнгги ҳалокат,
Тийиб бўлмайдиган

сўнгсиз ёзувлик.

Бегона ва руҳан ёлғиз бўлса агар

Бу асрда халқми, одамми,

Ипакдами, уададами —
Барибир дарддир бу!
Барибир — хатар!
Ҳали вақт бор,

кенгашайлик,
ҳали йўл узоқ.
(Буюклик ва шон-шараф йўли!)
Ернинг теграсида учиб юрар

оппоқ

Освенцимнинг кули...

Келинг, гулхан атрофига,

мана,

Ёлғизликдан зада минг йиллар,

Сўнган овозингиз янграгани яна,

Бегоналик аёзидан ўртанган диллар.

Келинг, бунда фақат

очик кўнгил зарур—

Энг арзон ва бебаҳо нарса.

Шунга боғлиқ дунёда илк нур,

Шунга боғлиқ охириги ларза.

Юмалоқ Ер — энг қулай даврадир.

Инсон деган номимиз битта.

Биз қардошимиз — чунки дардимиз бир.

Қалб чашмамиз, офтобдай номимиз битта.

Ушатайлик, ҳаммага етади.

Уртада оқибат, саховат бўлсин.

Замоннинг уфқдай кўм-кўк этаги

Болаларга тўлсин!

Юлдуздай чақнасин

мехнат теримиз.

Оловларга қоришиб,

Туманлардан турилган,

Тонгларда ёришиб,

Шабнамларда ювилган,

Айлансин, ўргилсин

Она Еримиз!

НАФРАТ

Давр ясабди бизнинг асабларни

Арматураданми, алланмадан...

Юракка келганда фақат, негадир,

Ишлатилган экан юмшоқроқ маъдан.

Гоҳо шундай яшагинг келади

Маънавият учун, руҳият учун,

Нафосатнинг сеҳрий чўққиларига

Чамалаб кўрасан юракнинг кучин...

Нолишмас бу, ҳали чўғ-ку бор,

Ишонса бўлади бу юракларга.

Фақат, ҳар замонда қора очкўзлик

Кум сепиб турмаси филдиракларга.

Гоҳ эрталаб туриб, сезасан: кимдир

Нишонга олади сени елкангдан;

Пистирмада сасиз ўқ янгар

Гоҳ базадан, гоҳ дўкондан...

Булар тинчимайди сира. Афтидан,

Биз ҳам сал калтароқ ўйлабмиз,

шерик:

Босиб келганларни янган эканмизу

Пажмурда кўксини титкилар гўдак.

Ҳамма жим.

Режиссёр эса тутоқиб

Ингитга уқтирар —

Қаттиқ торт, силтаб.

Ингит янги келди

аммо негадир,

Гўдакни олди-ю кетди қалтираб.

Кейин босганича уни бағрига,

Камера кўздан қочди нарига.

— Стоп! Ҳей қаёққа? Тўхта, нима гап?

Ўзингни қўлга ол, урниб кўр бир.

Гўдакни ўйлама, қаттиқ силтаб торт,

Кинода одамхўр фрицсан, ахир.

... Яна кетди ингит мурдага томон,

Мана, сўнгги лаҳза, сўнгги бир қадам.

Орамиздагилар қолибди тирик.
Оддий фелбетонбоп виждонсиз эмас.
Эп келса, давлатни соварар улар.
Тушларида эса ҳузур қилиб бизни
Алам товасида қовурадидлар.
Шу тупроқда қисматини топдим,
Масъулман ундаги ҳар бир заррага.
Нафратлаб ниқобу пистирмаларин,
Ҳар кунни чиқаман ўтли маррага.
Шафқатсиз бўлишдан ҳали

қўрқмайман,
Биламан — улар ҳам жоним қасдида.
Шеърга кириб келган ғазаб

ёлқинларим

Ҳаётга меҳримдир менинг аслида.

Меҳр-муҳаббатдан дунёга келдим,

Меҳр ила улғайтган дунёга раҳмат.

Кетганда ҳам, бошқа нарса эмас,

Олиб кета қолсин меҳр-муҳаббат!

ЎЗ-ЎЗИНИ ЕНГИБ...

Ўз-ўзимга, қаттиқ ўчакишиб,

Чиқараман гоҳо беомон ҳукм.

Шундай рад этарми ўзини киши,

Ўзимга ҳам ёқмас озорли хулқим.

Ҳар кун асабларга тушадилар ларза,

Топмайман қониқиб, топмайман

роҳат.

Бундай инкор этиш, камситишларга

Бошқа биров бўлса қилмасди тоқат.

Начора, ўзимга ўзим чидайман,

Дош бермасдим бошқага мен ҳам.

Ўз-ўзимга эса гўё қамчидайман,

Ўз-ўзини енгиб яшаркан одам.

Гўдак кўрак сўрар, оғзи-бурни қон.

Ингит автоматни отди бу гал ҳам.

Режиссёр бугриқди, ялинди тагин:

—Тушунсанг-чи, ука, бу кино, кино!

Инсонлар бундан ҳам баттар хор эди,

Буни кўриш керак бутун бир дунё.

Уятга қолдирма, эпла, илтимос,

Ҳақиқий фашистни топаини қайдан,

Ўзингни қўлга ол бир муддат, холос,

Тушун, уч соатдан буён қийнайсан!

... Ингит бош кўтарди қатъий ва

маънос

Автобус томонга қадам ташлади.

Ҳеч кимга қарамай, демай бирон сўз

Фашист мундирини еча бошлади.

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Қашқадарё

Баҳодир МУРОДАЛИЕВ

ШИНГИЛ ҲИКОЯЛАР ЧУМОЛИ

ҚУЛОҒИМГА барглар-
ларнинг «шивир-шивири»
эшитилди. Деразани очдим.
Хонага ёқимли нам ҳаво
ёприлиб кирди. Тўйиб-тўйиб
нафас олдим. Шаррос қуёв-
ган ёмғир бир воқеани ёдим-
га солди.

... Илк баҳор кезлари. Ка-
рима раҳбарлик қилаётган
бригада далаларида эди. Иш
юзасидан гаплар тугатганига
ми ёки менинг ланжигим-
данми иккимиз ҳам жим.

Қатқалоққа қарши кура-
шаётган қизлар майдон чек-
наларига тарқалган. Трак-
торларнинг тириллаши элас-
элас қулоққа чалинади. Усти
офтобда қуриган лойқалар
оёқ остида овоз чиқариб бе-
мажол синади. Қорайиб кў-

ринган булут ҳамма ёқни
қоплаб олган. Ўзимга ём-
ғир томчилари тез-тез ўри-
лади. Хув наридаги қари
тутни ҳисобламаганда яши-
ринадиган гўзуқроқ жой ҳам
йўқ эди. Шийпон эса узоқ.

Ёмғир бирдангина тезла-
шиб кетди. Карима билан
тут тагига чопдик. Бироқ ул-
гуролмадик. Тут остига бе-
кинганимизда кийимларимиз
хўл бўлиб кетганди.

Ёмғир тутни беафқат са-
валар, барра барглар ораси-
дан тушган томчилар эса ҳо-

ҳол.

ШАФТОЛИ

АЙВОНДА товуқлар уй-
малашган. Сўрининг ос-
тидагилари тупроқни титиб,
бағрини бериб ётишибди, ус-
тидагилари тумшуқларини
ярим очганча томоқларини
гилкилатиб, беҳол тури-
шибди.

Унинг ёнидаги олма ости-
да ёшгина жувон сизир соғ-
япти. Сизир иссиқдан энти-
қиб, сал наридаги боласига
сузик қарайди, кавшанади.

Жувон повиллаб аста кў-
тарилаётган сирли пақирла-
ги оппоқ сутта ҳам, сизир-
нинг хўёғи остига тушиб қол-
ган қўйлагининг этагига ҳам
этибор қилмайди. Унинг
бутун диққати сизирнинг
тирсиллаган елинларида.

Шу пайт товуқлар қаттиқ
қақағлади, айвондан чанг

вури кўтарилаётган баданла-
римизни баттар жувижити-
рарди.

Томчилар Кариманинг хўл
сочларидан сизиб бўйига
оқарди. Шалаббо бўлган оқ
шохи қўйлагини баданларига
ёпишиб, қоматини янада жо-
зибдор қилиб юборган. У
менга қарашдан ийманади,
аммо мен ўзинча қараб ола-
ман.

Қўзим бирдан унинг елка-
сида ўрмалаб кетаётган чу-
молига тушди. Каримага сез-
дирмай чумолини олиб таш-
ламоқчи бўлдим. Қўлим
унинг нозик елкаси узра чў-
зилди-ю, бутун вужудим
титраб, қандайдир ёқимли
ҳиссийат тирибдида қолдим.

Юмшоқ елкаси кўксимга,
иссиқ нафаси юзимга урилган-
ини ҳам сезмай қолдиман.
«Нима қилияси?» — деди у
мени беозор суриб...

— Ҳой! Деразани ёпса-
нгиз-чи, болани шамоллата-
си!

Ошхонада сабзи тўғраёт-
ган Кариманинг овози хаё-
лимни бўлиб юборди.

Нонлоқ деразани ёпқан-
ман, ташқарига яна бир бор
кўз ташладим. Ёмғир ёяп-
ти, жўшиб ёяпти... кимнинг-
дир елкасида чумоли ўрма-
ляпти...

ШАФТОЛИ

кўтарилди, сўрига қора сум-

на учиб келиб тушди.

Аёл ортига қаради-ю, бор

томонга югуриб кетаётган бо-

лани кўрди.

— Ҳой, Баҳром, чой-по-

йингни ичи-во-ол!

Бола чопганича кетаверди.
У боғнинг адоғига етиб бор-
гач, шафал тўкилган текис
йўлга чиқиб, қишлоқ томон
қаради. Бир нафас тин олди,
юзи ёришди, кейин боғ ич-
карига юрди. У шафтоли-
дан икки дона узиб, йўл че-
тидаги тут панасига бориб
турди. Йўлдан сумка кўтар-
ган, қизил қўйлакли қизалоқ
келмоқда. Қизалоқ яқинла-
шаётган сайин бола безовта-
ланди. Ҳатто қўлидаги шаф-
толисини суви қуриган ариқ-
чага тушириб юборди. Олди,
пуфлаб тозалади ва яна
кутди.

Қиз етиб келгач, бола
унинг оловдек ловиллаб тур-
ган лентасидан то оёғига
қараб чиқди, сўнгра ботин-
қирамай:

— Манзура (у иккинчи
синфда ўқиса-да, тили чучук
эди).

Манзура тўхтади, ярим бу-

рилди.

— Ҳа?

— Ма, шоптоли!

Манзура лабини бурди.

— Шоптолинга зормас-

ман, ўзимизнингизмиз бора!

— Ма, ола қол, бизники

шийин-да.

— Ҳадеб «ол» деявера-

санми, олмайман, даяман-

ку! — деди қизнинг бироз

жаҳли чиқиб.

— Шу сапайгина о-ол, ҳеч

олмайсану!

— Кўп шилқимлик қи-

лаверма! — деди Манзура

кескин (гарчи ўзи «шилқим»

сўзини тушунмасе-да) —

Шунақа қилаверсанг ариф-

метикадан кўчиртирмаман!

Қиз сумкасини бир сил-

таб, тез юриб кетди.

Бола унинг ортидан илож-

сиз қараб қоларкан, қўллари

титрар, бармоқлари эса шаф-

толи ширасини оқизиб тобо-

ра маҳнамроқ қисарди.

Бола шу пайт қаттиқ қаҳ-

қахалан чўчиб тушди. Ўзи-</

ҚАРДОШЛИК ОБИДАЛАРИ

Адабиётшунос Раҳим Воҳидов «XV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрнинг бошларида ўзбек ва тоjik шеърининг» («Фан» нашриёти, 1983 й.) монографиясида XV асрнинг II ярми адабиётининг ютуқларини таъминлашда ўзбек ва форс-тоjik адабиётлари ўртасидаги ҳамкорлик, ўзаро таъсирнинг мавженин кўрсатишни ўз олдига мақсад қилиб қўяди. Муаллиф бу икки адабиёт тарихидаги муҳим адабий фактлардан, бой ёзма адабий материаллардан унумли фойдаланади.

Монографиянинг «XV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрнинг бошлари адабиётининг ўрганиш манбалари» бобида шу даврда яратилган энг муҳим адабий, илмий, тарихий асарлар, мемуар, таъкир, баёз ва девонлар, Абдураҳмон Жомий, Алишер Навоий ва Бобур сингари устодлар асарларининг тавсифи берилди, улар ижодиининг икки халқ маданияти тарихидаги ўрни белгиланди. Айниқса, адабиётшуноснинг Алишера Навоий «Мажолис ун-нафос» асарининг форсий таржималари устида олиб борган қўзатишлари ва чиқарган хулосалари муҳим илмий аҳамиятга эга. Муаллиф жумладан шундай ёзди: «Мажолис ун-нафос» оригинали билан унинг таржималари айнан бир нарса бўлмай, улар ўртасида жиддий тафовутлар мавжуд. Шунинг учун «Мажолис ун-нафос» таржималари хусусида мушоҳада юритилганда, уларга оригиналнинг тўлдирилган, яъни факт ва даъхалар билан бойитилган вариант тарзида ёндашиш мақсадга мувофиқдир».

«Ўзбек ва форс-тоjik адабий алоқаларининг шакллари» боби назарий ва амалий жиҳатдан бакуватлиги билан диққатни ўзига тортади. Муаллиф адабий алоқа ва ўзаро таъсир масаласига тарихий категория сифатида қарайди ҳамда адабий ҳодисаларни ижтимоий-сиёсий ва эстетик-маърифий нуқтан

назардан баҳолайди. Адабий алоқаларнинг илдизлари, муайян шароитдаги шакллари ва адабиётлар ривожидagi аҳамияти ҳақида бахс юритади, асосли хулосалар чиқаради.

Шу бобнинг «Адабиётда эллисонийлик тарихи» ва «Мулаҳма — эллисонийлик тараққиётида ўзига хос босқич» қисмлари ҳам узоқ қўзатишлар натижаси сифатида майдонга келган. Бу қисмлари ёзишда муаллиф адабий фактлар билан бирга, лингвистик, этнографик ва тарихий фактлардан ҳам фойдаланиб тўғри қилган.

«XV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрнинг бошлари адабиётда эллисонийлик» боби монографиянинг салмоқли бобларидан. Унда Алишер Навоийга ўтган, унинг муосири бўлган ва «Мажолис ун-нафос»дан ўрин олган туркий тилда ижод қилган эллисоний шoirлар асарлари, шунингдек, улуг Навоийнинг форс тилида яратилган асарлари гоъий-эстетик таҳлил этилган. Бобнинг иккинчи қисмида ўзбек ва форс-тоjik тилларида шеър ёзган Биноий, Восифий, Давлатшар Самарқандий, Ҳилолий каби атоқли шoirлар ижоди таҳлил қилинган. Адабиётшунос

Алишер Навоийнинг эллисонийлик анъанаси тараққиётини борасидаги улкан хизматларини тўғри баҳолайди. Муаллиф тадиқ этилаётган даврга, проблематга таъини турли тилларда яратилган адабиётларга таъкир қилиб ёндашди, уларни марксистик адабиётшунослик фани эришган ютуқлар нуқтан назардан баҳолашга интилади.

Монографияда айрим қиёмга етмаган фикрлар учрайди. Аввало, китоб адабий алоқа ва ўзаро таъсир масаласига бағишланган сабабли унда анъана, новаторлик, ўзаро таъсир, адабий алоқалар ўртасидаги муайян чегара аниқланиши ва улар ўртасидаги фарқли, ўхшаш, хусусий томонлар белгиланиши лозим эди. Китобнинг айрим саҳифаларида адабий жанр билан адабий ҳодиса, поэтик санъат ва усуллар аралаштирилиб юборилди. Масалан, 53-саҳифада адабий ҳодиса саналган эллисонийлик 75-саҳифада поэтик санъат сифатида таърифланди.

Китобнинг жалгизмаслиги мумкин эмас. Учинчидан, монографияда эллисонийлик масаласига ҳалдан ташқари кўп ўрин ажратилган. Биринчи боблар ташқари, барча бобларда эллисонийлик тўғрисида фикр юритилди. Асрнинг икки катта боби эса шу масалага махсус бағишланган. Оқибатда монографияда муайян даражада композицион тарққилик ва тақдорларга йўл қўйилган. Китобда тоjik шoirларининг ўзбек тилидаги шеърлари таҳлилий бағишланган ўринлар фактларга камбағиллиги сабабли анча саз ёзилган, акборот характери касб этган.

Умуман, Р. Воҳидовнинг монографияси ўрта ва олий ўқув қуртларида XV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрнинг бошлари ўзбек ва тоjik адабиётини ўқитишда, ёшларни ўтмишга муҳаббат, бутунга садоқат, халқлар дўстлиги руҳида тарбиялашда илмий-амалий, эстетик-маърифий аҳамиятга эга.

Тожи ҚОРАЕВ,
филология фанлари
кандидати
Бухоро

НАЗОКАТ, ФАРОСАТ, САДОҚАТ

«Қизлик гурури» бахси анча масалаларни қамраб олади. Чунинчи, ҳозирги замон қизлари қиёфаси, хатти-ҳаракати ва ўлмулоҳазасидаги ижобий ва салбий белгиларини шарҳлаш учун сеғин-муҳаббат, оила, бола тарбияси каби муҳим масалаларни четлаб ўтиб бўлмайди. Бутун воқеага етган қизлар эртаги келинлик оналик бурчинини ўташи керак.

Жамиятда, ижтимоий ва шахсий ҳаётда қизларнинг, аёлларнинг роли катта. Буюк рус шоири Н. Некрасов таъбири билан айтганда, «Аёл буюк сўз — унда қизлик мусаффолиги, дўстга хос фидойилик, она жасорати мўжассамлашган».

Қизларимиз, аёлларимизга хос бўлган фазилатлар жуда кўп. Биз ушбу мақолада уч муҳим фазилат: назокат, фаросат ва садоқат хусусида тўхталиб ўтмоқчимиз.

НАЗОКАТ

Н. ЕМИС файласуфи Иммануэл Кант «Гузаллик ва юксалик туйғулари»нинг ўзаро муносабати» номли асарига аёллар ва эркаклар ўртасидаги муносабатни гузаллик ва юксалик туйғулари орқали изохлаб беради. Унинг кўрсатишича, аёллар гузаллик рамзи бўлса, эркаклар юксалик рамзидир. Ҳаётда, табиғатда гузаллик доимо юксалик билан бирга бўлади. Гузаллик учун аёллар ва эркаклар бир-бирларисиз яшай олмайди. Булар ўртасидаги самимий, безарас дўстлик туйғули аёллар эркакларга гузаллик туйғусини, эркаклар эса уларга юксалик туйғусини бахш этишди. Файласуф бу фикрлардан шундай хулосага келади: ҳар бир жинс вакилининг ўзига хос фазилати бўлиб, бу унга табиат томонидан бахш этилган. Табиат итгом этган фазилатларни аялалаб сақлаш, бир умр уни намоеён қилиб бориш ҳар бир жинс вакилининг муқаддас бурчидир.

Аёлларда шундай сирли, оромбахш хусусиятлар бўлади, улар назокат, малоҳат, латофат, иффа каби тўшунчалар билан ифодаланади. Назокат тўшунча бошқаларига нисбатан жоизбали ва оҳансдор, шунинг учун биз қизларнинг ички ва таъкир оламиди яхлит қилиб бирлаштириб турувчи барча фазилатлар йиғиндиси айна шу тўшунча орқали изохлаб бермоқчимиз.

Назокат туйғуси яхши тарбия топган қизларнинг бутун борлигини қамраб олади. Бу туйғу асосида уялиш хисси ётади. Уялиш туйғусининг йўқолиши назокатнинг йўқолишига, бу эса қизлик, аёллик жоизбасининг йўқолишига олиб келади. «Аёлларга хос ўлмас назокат яхши эркакларга ҳамини қанот бағишлаб келган», деган эди Ромен Ролан.

Уялишнинг қандай тўшунмоқ керак? Уялиш деганда биз кўпинча бирор-бир хато, ноўрин хатти-ҳаракат, қилиқ ёки гап-сўз учун чекилган руҳий изтиробни тўшунамиз. Бу изтироб аъжайиб жиддий ёки бир даражада бўлиши мумкин. Уялиш қизларни етукликка, кўркамликка ундайди, уларнинг ҳурматига ҳурмат, ҳуснига ҳусн қўшади, қадрини оширади. Бернард Шоунинг «Қилиқ қанчалик уялгани сари у шу қадар ахтиромга лойиқдир».

РЕДАКЦИЯДАН:

Доцент Ўлмас Жалоловнинг «Қизлик гурури» (1984 йил, 8 июль) мақоласи муносабати билан редакция газетхоналаримиздан жуда кўп хатлар олд. Ана шу хатларнинг айримларини газета саҳифаларида эълон қилдик. Редакция газетхоналардан ҳамон кўплаб мактублар олиб турибди. Ёшларимизнинг бу мунозарда фаол қатнашиб, ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирганлари бизни мамнун этди. Шу пайтатча келган хатлар мазмунидан маълум бўлдики, ёшларимизнинг бутунлиги қиёфаси, одоб-ахлоқи, муомаласи кўпчиликни қизиқтираётган, диққат марказида турган масала экан. Шундай бўлиши табиий. Чунки бу

деган сўзларини қизларимиз ёдда тутишларини истардим. Уялиш хиссини йўқотган қизлар ҳаёлатига келганини қилаверадиган, одамларнинг талаблари ва истакларини билан ҳисоблашмайдиган бўлиб қоладилар. Бундай қизларнинг эл орасида ҳурмати паст бўлиб, уларни кўпчилик ёмон сўз билан тилга олади. Уялиш қиз болани нотўғри хатти-ҳаракатдан, хатолардан сақлаб туради, қизлик шаънини юқори тутишга ундайди. Уялиш хисси фақат одамлар билан ўзаро муносабатда намоеён бўлади, дейиш қийин қилмайди. Бу фазилат қиз боланинг доимий йўлдоши бўлиб, одамлар орасида эмас, балки ўзи ёлғиз бўлганда ҳам сезилиб туриши керак. «Одамлар орасида уялишнинг яхши фазилат, аммо бундан ҳам афзаллиги ўзинг-ўзиндан уялишнинг» деган эди Лев Толстой. Бунга қандай тўшунуш керак? Бир қиз овқат пиширатиб тағига олдириб қўйди, дейлик. Ўз-ўзиндан уялишга ўргатилган қиз, то овқатни ўрта-ониси таъкир қилиб, хатосини кўрсатмагунча парвоси бўлиб туради. Ўз-ўзиндан уялишга ўргатилган қиз овқатни дастурхонга тортмасдан қўқур уялиш хиссини сезади ва биринчи бўлиб атрофдагилардан узор сўрайди.

Ўз хатининг учун одамларнинг таънасини кутмасдан, ўзинг уялишнинг керак, шунда гап-сўзга қолмайсан, шаънининг тоза ва юксак тутасан.

Кейинги йилларда қизларимиз, аёлларимиз ўртасида назокат туйғусининг анъанави хиралашиб бораётгани сезилиб қолмоқда. Айрим мутахассислар бу нохуш ҳолининг авж олиб бораётганига аёлларнинг эркаклар билан ёнма-ён очилиб-сочилиб юриши, жамоат ишларига муҳим аралашуши ва яна бошқа ҳо-зирги даврга хос айрим харақтерли факторлар билан асосланган уринадилар. Бу гапда жон бор, албатта. Аммо ҳар қандай шароитда ҳам ўз қизлик гурури ва шаънини, қизлик назокати ва малоҳатини йўқотмай, уларини ҳозирги замон руҳида намоеён этаётган қизлар минглаб топилди. Ҳамма гап қиз боланинг ёшида оилада, мактабда, жамоатчилик орасида қандай тарбия топгани, унда қандай хислатлар, туйғулар шаклланишига боғлиқ.

Қизлик назокатининг йўқолиши

лиши йиғитлар билан қизлар ўртасидаги муносабатда яққол сезилади. Назокатдан маҳрум бўлган қиз оила қургандан сўнг ҳам эри, бошқаларига нисбатан қўпол муомалада бўлади, ҳамма ерда совуқлик уруғини сочади, завқ-шавқсиз, ахтиросиз умр кечириди. Эркакларнинг ҳам ўзларига хос туйғулари бўлади. Ўз эркаклик туйғусини йўқотиб қўйган киши назокат туйғусини йўқотган аёл сингари бахтсиздир.

Қизлик назокати хусусидаги фикрларимизни хулосалайдиган бўлсак, куйдагиларини таъкидлаш керак. Қизлик назокатининг арзи мас нарсас, деб ўйловчилар катта хато қиладилар. Уялиш, ҳаёли бўлиш, тортиниш, жоизбали бўлиш, қайноқ туйғулarga тўлиб-тошиб юриш, ўз хисларини сақлай биллиш, уларни елга совурмаслик, ибодли, малоҳатли бўлиш — булар бир қарашда арзимасдек кўринади, аммо аслида аёлларнинг муқаддас, табиат бахш этган нодир фазилатларини, уларни йўқотиш аёлининг оиладаги, жамиятдаги мавженига бевоқиф салбий таъсир қилади.

ФАРОСАТ

Н. АЗОКАТЛИ қизнинг фаросати ҳам бўлиши керак. Назокат кўп ҳолатларда қизлик шуури, гуруру ички хиссиётлари билан боғлиқ бўлса, фаросат амалий иттилошлар, тоқирлик, таъбиркорлик қабилар билан боғлиқ бўлади. Фаросат яхши шаклланимаса, ҳар қандай одам ҳам ўз обрўси, мавқеи, ҳурматига лутур етказадиган, фаросатсизлик оқибатида келиб чиқадиган азобларни тортишга мажбур бўлади.

Қизлик фаросатига нима

қаради? Дид билан кийина олиш, уй-жой, кийим-кечакни саришта, саранжом тутта олиш, дастурхон тутата биллиш, меҳмон кутли, мазаали таомлар пишириш, маънавий ишлар суҳбат қилиш — фаросатнинг белгилари. Бу белгилар қиз болаларда 15-18 ёшларда тўла шаклланиб етиши керак. Умр йўлдошини шошмай, алашмай беҳато танилаш, ақл-идрок билан сева олиш, келатгани меҳр-шафқат, талабчанлик билан тарбиялаш каби фаросатнинг янги белгилари қизнинг вужуди ва идронига сингиб бориши лозим. Зеро, фаросатли одам яхшини ёмондан, муҳимни номуҳимдан, зарурни нозарурдан ажрата биллиш қобилиятига эга бўлади.

Фаросатли қизлар тезда кўзга ташланади, яхши маънода эл оғзига тушади. Бундай қизлар сеғин-муҳаббатда ва оила қурганда пухта ўйлаб иш қурадилар. «Аёлнинг фаросатини ўша аёл қандай эркакни севганидан билса бўлади», деган В. Белинский. Чунки сеғин омондан тўшмайди, уни биров мажбурлан қабул қилдирмайди. Сеғин мулоқот иттирий равишда, қалб амри билан тўғилади. Сеғиннинг тўғилиши, шаклланиши ва бир умр сақланишида

гунги ёшлар — келажакимиз. Келажакимизга пойдеворини бугундан қўяр эканмиз, унинг мўрт, омонат бўлиб қолмаслиги ҳақида қайғуриш барчамизнинг шарофли бурчимиздир. С. Умаров, З. Нўрмонова, Р. Юсупова (Тошкент), Қ. Омонова, И. Исмомов (Навоий), Н. Нуруова (Қашқадарё), Ш. Иброҳимов (Тожикистон) каби газетхонлар, шунингдек, Андижон область, Ленин район саноат ишлаб чиқариш бирлашмасининг бир гуруҳа қизлари ва яна бошқа кўплаб газетхонлар хатларига ҳам ана шу ҳолини яққол сезиш мумкин.

Редакция қимматли фикр ва мулоҳазаларини билдириб мактуб йўллаган барча газетхонларга миннатдорлик билдиради.

қиздаги фаросат катта роль ўйнайди. «Қизларни ўзларига, ўзларининг қизлик гурурига катта ҳурмат билан ёндашишга ўргатмоқ зарур. Уларни ҳатто ўзларига ёққан йиғитларга ҳам қисман зугум сочиб туришга ўргатиш керак» (А. Макарёнов).

Фаросатли қизлар сеғин-муҳаббат бобида ўта ҳушёр бўладилар. Чунки сеғиниш — бу келмак ҳаёт пойдевори, оила пойдевори — қуришидир. Бунинг учун маънавий етук, ўта фаросатли, узоқни қўзлаб иш тутадиган бўлиш керак. Фаросатсиз қизларнинг сеғини кўпинча ўткинчи бўлади ва у бахт келтирмайди.

САДОҚАТ

Н. АЗОКАТЛИ, фаросатли қизлар садоқатни юксак тутадилар, кийнат йўлга кирмайдилар. Ҳўш, садоқат нима ва у қандай намоеён бўлади? Садоқат сеғин-муҳаббатини, дўстлигини, оилавий муносабатни муқаддас деб биллиш, унга содиқлиқдир. Садоқатли бўлиш учун қалб тоза, фикр равшан, мақсад аниқ бўлиши лозим. Оила аъзоларидан бирортаси кийнат йўлга ўтдилми, бас, бу ҳодиса шу оила учун ҳам, болалар тақдирини учун ҳам, жамият равшани учун ҳам катта жиноятидир.

Ироқасиз, маънавий дунёни қашшоқ қизлар, аёллар қўлинига садоқатда доғ туширадилар. Улар оилавий лоззат, бахтининг қадрига етмай, янги лоззат, янги бахт излаб қоладилар. Улар излаб топган бу янгилик аксарият ҳолларда ҳақиқий бахтдан минг қара тўла бўлиб чиқади. Қизлар учун, умуман аёллар учун ўз номусини тоза сақлашдан юксакроқ нарсас йўқ. «Қиз боланинг жамияти боблиги — унинг номуси ва бу боблик ҳар қандай меросдан ҳам қимматлидир» (В. Шекспир).

Айрим қизлар, аёллар сеғин-муҳаббат, оилавий бахт йўлида учраган қийинчиликларини енгиб ўтишга ожизлик қилиб қоладилар. Излаб, чора топиш, машаққат чекиш ўрнига, енчил йўлни қидирадилар. Назокат ва фаросатни ўз шуғурига сингдирган қизлар ҳар қандай қийинчиликни енгиб, мақсадларига эришадилар.

Тўғри, кўп нарсалар эркакларга ҳам боғлиқ. Суҳбатимиз мазмун қизлар, аёллар ҳақида бўлгани учун бу ҳақда тўхталмадик.

Қизларимиз, аёлларимизда мана шу уч муҳим фазилат — назокат, фаросат ва садоқатнинг ҳар томонлама намоеён бўлиб туришининг илми манбаи болалик йилларидан бошланади. Ота-оналар, тарбиячилар, ўқитувчилар болалар тарбияси билан шуғулланганда қизлар тарбиясига алоҳида эътибор беришлари керак.

Соф сеғини оғушида ором олиб, ширин-тоғуш оила қуриш, жамиятга фойдала инсон бўлиш, ажойиб фарандлар ўстиришдан улуг бахт борми!

Аҳмаджон ЭШОНҚУЛОВ,
фалсафа фанлари
кандидати

Асия...

С. МАҲКАМОВ фотоси

«ҲОЛВА ДЕГАН БИЛАН ОҒИЗ ЧУЧИМАЙДИ»

Газетанинг шу йил 18 май сонидида «Ҳолва деган билан оғиз чучимайди» номли мақола босилган. Унда республикамиз кондитер фабрикаларида ишлаб чиқарилаётган конфет турларининг сифати ҳақида фикр юритилган эди.

Редакция мақола юзасидан кўплаб мактублар олмади. Қўнда ана шу мактублардан айримларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

Тўғриси, мен республикамизда ишлаб чиқарилаётган конфетларнинг сифати пастлиги кўпдан бун ажаблантиради. Газетанинг шу йил 18 май сонидида эълон қилинган «Ҳолва деган билан оғиз чучимайди» номли мақолани ўқиб бу ҳолининг сабабларини бир қадар билди олдим. Ҳақиқатан ҳам, сўнгги йилларда баъзи конфетларнинг сифати бузилиб кетди. Баъзи турдаги конфетлар эса ноёб бўлиб қолди.

Айниқса, биз томонларда — қишлоқлардаги магазинларда турли хил карамель конфетлари узоқ туриб қолади. Баъзи магазин мудири бундай конфетларни бирор харидорнинг тоғурага қўшиб сотади. Олмасдан иложингиз йўқ. Масаланинг яна бир томони бор. Қишлоқ магазинларида нархи қиммат шоколадлар харидор кўтиб қолади. Лекин харидорбоп яхши карамель ва сўрилади-кан конфетлар, новат топилмайди. Бу кўпроқ савдо ташкилотларига боғлиқ бўлади.

Исроил ШИРИНОВ
Қўшраборт раири

▼

Мен ишлабтган ётоқхона-меҳмонхона ҳодимлари ҳам газетда босилган. «Ҳолва деган билан оғиз чучимайди» мақоласини ўқиб, кўнглимиздаги гаплар ёзилганидан хурсанд бўлдик. Ҳозир

ги тўғ-фаровон замонамизда дастурхонимиз тўқини-сочини. Меҳмон келганда дастурхонга турли ноз-неъматлар қаторида конфетлар ҳам қўйилади. Шундай пайтларда, биз беклар кўпинча Москва, Ленинград, Киев, Минск шаҳарларида ишлаб чиқаришган ширинликларни қидириб қоламиз. Бунинг бош сабаби Тошкент «Ўрток» кондитер фабрикасининг ишлаб чиқарган маҳсулотларини сифатсизлигидан. Айрим карамеллар тошдек қаттиқ, ирисларнинг мазаси чучмал. Шоноладларнинг мазасига нимадир етишмаётгандек.

Одатда ширинликка ўч болаларимиз ҳам бундай конфетларни еб кўргач ташлайди. Оқибатда идилларда қолиб, исроф бўлиб кетади. Шундан кейин ўйлаб қоламиз. Фабрика мутахассислари Москва ва бошқа шаҳарлардаги фабрикалардан конфет таъйинлашни ўрганиб келишса бўлмайми?

Тўғри, айрим коробкали совға конфетлари анча сифатли ва чиройли безатилган. Лекин бундай камб конфетлар ҳар доим ҳам топилавермайди.

Хуллас, харидорларнинг талабларини ҳисобга олиб, «Ўрток», «Лаззат» фабрикаларида сифат ўзгартириш рўй беради, деб ўйлайман.

Шоҳста АФЗАЛОВА,
Тошкент трактор заводи
ётоқхона-меҳмонхонаси
ҳодими

НОМИ УЛУҒ, СУПРАСИ ҚУРУҚ

Газетанинг шу йил 9 июль сонидида босилган «Техамлик ва бежамлик бўлайлик» мақоласини ўқиб, ўтган йилги бир воқеа ёдимга тушди. Бир тенгдош дўстим кўп йиллардан бери миллионер колхозга раислик қиларди. Пахта планини орттириб бажарганлиги муносабати билан ўтказилган тантананда

қатнашиб, кабинетда суҳбатлашиб ўтирдик.

— Оғайни, — дедим унга. — Сенинг камтарлигингга қўйил қолардим, кабинетингнинг ҳам камтарона жиҳозлабсан. Ёқинингга жойлашган қўшн колхоз ўзи қолоқ хўжалигу идораси дабдала. Раис кабинетини қимматбаҳо жиҳозлар билан бежабди. Полга тўшалган чиройли, гўлдор гилемларни кўриб, оёқ босишга ййманасан.

Раис гапимни бўлиб, сўз қотди:

— Ҳар куни деҳқон, тракторчи ва боғбонлар иш юзасидан хузурига келиб туришади. Усти-боши дала гарди билан қолланган деҳқонни, кўли мойли механизмторларни бамайхотир қабул қилиш учун кабинет дабдала бўлмагани маълум. Тўғри, колхозимиз бадавлат, хоҳлаган нарсасга маблағимиз етган.

Андижон область, Избоскан районидagi Охунбобоев номидagi колхоз жамоатчилигининг маркумларга бўлган ҳурмат-эҳтирми ҳам таҳсинга лойиқ. Бахтимиз учун курашларда мардуҳа ҳалок бўлган кишилар хотирасига бағишлаб хўжаликнинг Луғубек қишлоғида савқиз гектарли маданият ва истироҳат боғи барпо этилган. Боғ субтропик ўсимликлар, ранг-зарали дарахтлар ва ман-го-ранг гуллардан ташкил топан. Боғда шон-шўҳрат майдони барпо қилинган. Майдонинг бир томонида

жонгчи солдат ҳайкали ўрнатилган, иккинчи томонида эса, босмақиларга қарши курашда ҳалок бўлган луғубекликларнинг бюсти қўйилган. Улуг Ватан урушида колхознинг 301 ўғли ҳалок бўлган экан. Майдоннинг учинчи томонида шу маркумларнинг ҳар бирига атай бир тулпан арча ўстирилди. Арчаларнинг остига мармардан ёлғорлик тахталари ўрнатилган. Қол-қол аҳли майдонни тез-тез зиёрат қилиб туради, у ерда турли маросимлар ўтказилади.

Афсуски, маркумлар хотираси ҳамма жойда ҳам етарлича эъзозланмоқда деб бўлмайди. Қўқон шаҳрининг Янги Чорсидаги Норбўта

жонгчи солдат ҳайкали ўрнатилган, иккинчи томонида эса, босмақиларга қарши курашда ҳалок бўлган луғубекликларнинг бюсти қўйилган. Улуг Ватан урушида колхознинг 301 ўғли ҳалок бўлган экан. Майдоннинг учинчи томонида шу маркумларнинг ҳар бирига атай бир тулпан арча ўстирилди. Арчаларнинг остига мармардан ёлғорлик тахталари ўрнатилган. Қол-қол аҳли майдонни тез-тез зиёрат қилиб туради, у ерда турли маросимлар ўтказилади.

Афсуски, маркумлар хотираси ҳамма жойда ҳам етарлича эъзозланмоқда деб бўлмайди. Қўқон шаҳрининг Янги Чорсидаги Норбўта

жонгчи солдат ҳайкали ўрнатилган, иккинчи томонида эса, босмақиларга қарши курашда ҳалок бўлган луғубекликларнинг бюсти қўйилган. Улуг Ватан урушида колхознинг 301 ўғли ҳалок бўлган экан. Майдоннинг учинчи томонида шу маркумларнинг ҳар бирига атай бир тулпан арча ўстирилди. Арчаларнинг остига мармардан ёлғорлик тахталари ўрнатилган. Қол-қол аҳли майдонни тез-тез зиёрат қилиб туради, у ерда турли маросимлар ўтказилади.

Афсуски, маркумлар хотираси ҳамма жойда ҳам етарлича эъзозланмоқда деб бўлмайди. Қўқон шаҳрининг Янги Чорсидаги Норбўта

жонгчи солдат ҳайкали ўрнатилган, иккинчи томонида эса, босмақиларга қарши курашда ҳалок бўлган луғубекликларнинг бюсти қўйилган. Улуг Ватан урушида колхознинг 301 ўғли ҳалок бўлган экан. Майдоннинг учинчи томонида шу маркумларнинг ҳар бирига атай бир тулпан арча ўстирилди. Арчаларнинг ост

Собир БОБОЕВ,

Ўзбекистон ССР Композиторлар союзи правленисининг биринчи секретари, республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби, композитор

1. Хар қалай, ёшлигимда, музикачи бўлишни орзу қилмаганман. Ёти йиллик маълумотин бошлар уйда олдим. Тошкент индустрия техникумининг битириш арасида ташлаб кетишга тўғри келди. Ростки, кўнмадим. Бир йиллик ўқитувчилар тайёрлаш курсини 1941 йил 21 июнда битирдим. Эртасига, кутилмаганда, уруш бошланиб қолди. Болалар уйда ўқитувчилар қила бошладим. Болалар уйда танбурчи Нуриддин Ўлдошев тўғрак оingan эди. Тўғракка қатнашиб, танбур чалишни ўргандим. Сўнг ўзим ҳам кўйлар яратиб, танбурда чала бошладим. Кейинчалик ўзим ишлаётган болалар уйда тўғрак очдим.

Бир кун машгулотни асир бекасам тўн кийиб, чилвир белбоғ ботлаб олган рус аёли кийиб кузатётганини пайкаб қолдим. У шундай кўйлардан ўн тўртасини нотага олди. Сурингирсам, у Ленинград консерваториясининг ўқитувчиси бўлиб, эвакуация вақтида биз томонларга келиб қолган ва мактабда форшлук қилаётган экан.

Ота қат эдида, ноталар билан конвертга солди. Санъат бошқармасига (ўша пайтларда шундай бошқарма бўларди) бориб, у ерда ишлайдиган консерватория профессори Е. Романовскаяга учрашиб, деб тайинланди. Мен композитор бўлиш учун ёшликдан ўқиб керак, деб эшитган эдим. Шу сабабли ҳам бу таниқли мутахассиснинг хузурига яриша ботиноладим. Икки марта унинг эшитиш оstonасидан қайтиб келдим.

Менинг бу ишимдан опа рахнамагиз хафа бўлди. Оқирди, профессор хузуруга ўзи олиб борди. Е. Романовская ҳеч нарса сўрамади ҳам, ноталарни олиб фортепиано ёнига келди. Танбурда тингирлатиб юрадиган солда мулларин фортепианога ўзгача жанрларга келди. Кейин профессор мени ўқитиш учун тегишли тахниклотларга қат эиб берди. Гарчи бу билан ўқиб кетмаган бўлсам ҳам, ҳаминша шу икки жонқор рус аёлининг меҳр-оқибати музикага бўлган муқаббатин билан бирга қалбимнинг аллақериди тургандай сезаман.

Шу воқеадан кейин Нуриддин Ўлдошев билан қайта учрашиб қолдим. У кишининг таклифи билан республика радиосининг хорида иш бошладим. Шу ерда музикачи В. Веровдан илк сабоқлар олдим. Тез орада биринчи кўнчилиримнинг бади...

Мен математикага ҳам қизиқар эдим. Агар қизиқиб бўлмаганимда, албатта, математик бўлардим.

2. Биз икковий фаолиятимизни бошлаганимизда тақдир қилинша арзийдиган миллий композиторларимиз йўқ эди. Ўзбек миллий музикасини яратиш орасида юрган композитор, табиийки, бошқа халқлар композиторларига айнаб тақдир қила олмайди. Рус композиторлари Чайковский, Мусоргский, Римский-Корсаков, Габриел композиторлари Моцарт, Бетховен асарлари оҳанглар кудратига асосланган. Ўзбек музикасида ҳам шу кудратни сезиш мумкин. Юқоридики композиторлар асарлари мен учун мактаб замирида мен ундаи.

Икковий ёндашилмаган ҳар қандай тақдир композитор...

1. Ёшлигингизда ким бўлишни орзу қилгансиз?
2. Тақдир қилганмисиз? Умуман, тақдир ҳақида қандай фикрдасиз?
3. Бахтли тасодифларга ишонасизми? Шундай тасодифлар ҳаётингизда бўлганми?
4. Санъаткор шахси ҳақида идеалингиз?
5. Танқидга муносабатингиз? Санъат соҳаси танқидчилари фаолияти Сизни қониқтирадими?
6. Сизга энг кучли таъсир этган санъат асари ёки китоб қайси?
7. Сизнингча, санъатнинг қайси соҳалари илгор, қайсилари оқсаяпти?
8. Сизнингча, халтурачи қандай пайдо бўлади? Уни ўзингиз фож қилишни истайсизми ёки бошқалар фож қилганини маъқул кўрасизми?
9. Қийинчиликларни қандай енгиб ўтасиз?
10. Санъатнинг умуминсоний қиммати ҳақида нималар дея olasиз?
11. Сиз ҳаминша интилган орзу?

музика танқидчилиги бу аҳволга тушиб қолди? Икковий музикашунос олимларимиздан Аҳмад Жабборов, Тўхтасин Гафурбеков, Ота Назар Матқубовнинг номлари сўнгги йилларда матбуотда кам кўриняпти. Нега шундай бўляпти? Лоқайлиди, юз-хотирчилиги ва жимжитлик бўлган жойда ўсиб бўлмайди, танқидчиларнинг илдизлари емирилади.

Мухтор Ашрафий номиди Тошкент давлат консерваториясини битириб чиққан мутахассислар ҳам замонавий музика тахлиқари билан кам шугулланганимизда. Айнакча, ёш композиторлар икковий баҳолашда дадиллик еттишмапти. Ҳақиқий танқидчилар қарор топмаган соҳада ривожланиш ва ўсиш бўлмайди.

6. Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар», «Меҳробдан қайи», Ойбекнинг «Навоий» романи, Ҳамид Олимжоннинг шеърини яхши кўраман. Мен учун шу сиймо идеал бўлган. Тарихий мавзуга мурожаат қилганимда мазкур романиларда психологик тасвир кудрати, замон руҳи доим эътиборимда бўлади. Замонавий темада ижод қилганимиз «Ўзбекистон» шеъри бутун борлигимда жанрлаб тургандай туюлади.

7. Вугунги ўзбек музикасида симфония аяча илгарилар кетди. Унинг уфқлари кундан-кунга кенгайиб бормоқда. Республикада опера санъати нийҳатда оқсамоқда. Опера ва балет театрларимиз янги асарлар яратишдан кўра, кўпроқ маблагни тежаш нийбти остида иш қўймоқда. Яъни, Москва, Ленинград ва баян иттифокдош республикаларнинг театрларида қўйилган операларни сахнага олиб қўймоқдалар. Ҳамининг ҳам енгил йўлдан юрмис келади. Лекин бу йил хафали! Айнакча, санъат соҳасида бу катарли йўлдан юрганда икковийлар кечириб бўлмайди! Лекин бундан классик ва қардош халқларнинг опера асарларини қўйиш шарт эмас, деган хулоса чиқмаслиги керак. Ёнг муҳими, бу масалалар метъер сақланиши зарур. Масалан, Алишер Навоий номиди академик Катта театримиз репертуарини олиб қўйайлик. Хўш, кейинги ўн йил ичида қандай миллий опера асари сахнага қўйилди? Композиторлар операларини ёзиб бераверса, театр уни архивга ташлаб қўверса, миллий опера ривожига тўғрисида қандай гап бўлиши мумкин! Масалан, менинг «Фидойилар» асарини театр 1970 йилда қабул қилиб олган эди. Ун тўрт йилдан буюн театр рақиблари уни сахнага қўйиш...

Уларнинг пайдо бўлганини ҳамини сезади ва билб туради. Лекин дарҳол уларга қарши курашмиш келганда, негадир ўзимизни олиб қочамиз. Бу халқларнинг ўрнини икковий яратиб кўришди. Халтурага қарши курашмиш ҳамининг ишиди. Ўз ўқувчиларини топиб, оммавийлаштириб бораётган севимли газетамиз «Ўзбекистон адабиёти ва санъати»да мунтазам равишда янги музика асарларига жиддий озорлар бериб борилса айни муддао бўлар эди.

9. Икковий муаммолар ва қийинчиликларни аввало сабр-тоқат, меҳнат ва тинимсиз ўрганиш билан енгишга ҳаракат қиламан.

10. Бу борада тағирганда машхур кишилардан қўйлаб иборалар келтириш одат тусига кириб қолган. Музика санъатининг алоҳид кудрати тўғрисида ҳам ривоятлар кўп. Унинг умуминсоний қимматини ҳеч нарса билан тенглаштириб бўлмайди. Партия ва ҳукуматимиз музикани янги замон кишинин тарбиялашда кудратли восита, деб билади. Инсон музика санъатидан қанчалик кўп баҳраманд бўлса, шунча баркамол бўлади.

11. Халқ қалбиди музика асари яратиб.

Мунозарани якунлаймиз

„ТЕАТР ВА ТОМОШБИН“

Маълумки, газетамизнинг 1983 йил 18 ноябрь сониди босилган Маматқул Ҳазратқулнинг «Билетлар сотилган...» номли мақоласи билан «Театр ва томошбин» мавзусида мунозара бошланган эди. Мунозара муносабати билан шу кунгача қўйлаб газетхонларнинг мақодалари, хатлари эълон қилинди. Қўйлаб газетхонлардан келган янги хатлардан баъзиларини эълон қиламиз ва мунозарани якунлаймиз.

АКТЕР учун томошбин муҳим роль ўйнайди. Айнан бир спектаклнинг зал томошбинларга лик тўла пайтдаги таассуроти билан кам пайтдаги таассуроти бир хил бўлмайди. Спектаклга одамлар қанча кўп кирса, «фигур ва ҳислар диффузияси» шунча кучли майдонга келади. Томошбинлар ўзаро фикр-мулоҳаза алмашадилар. Бутун томоша эланиши кудратли нафаси актёрни илҳомлантиради. Актёр кеча топмаган интонация ва ҳаракатни бугун томошада, ўз партиясини яна ҳам яхши ўйлашга ундайди. Лекин санъаткор деган номга доғ тушираётган ҳам йўқ эмас. Саҳнада ибратли образлар яратиб, кўча-кўйда, жамоатчилик орасида яшамасан қилиқлар қилиб юрган, янги саҳнада айтадиган сўзига монанд ташмайдиган актёрлар оз бўлса ҳам, афсуски, бор.

Табиийки, пул ва маънаёт кетидан қувиш ўз-ўзидан тартибсизликни, интизомсизликни келтириб чиқаради. Базан спектаклдаги широк эътибор керак бўлган актёр сабабсиз келмади қилиш ҳоллари ҳам учраб туради. Ёки бир спектакл қўйилди, ўрнига бошқаси қўйилди. Балки томошбин худди ана шу спектаклни кўриш учун атайлаб тайёрланган. Бу ҳол, айниқса, олабаста театрларда кўпроқ учрайди. Назаримизда, бу томошбинга ҳурматсизлик. Ўрни келганда шунини ҳам айтиш керак: баъзи актёрларнинг мизини икковий кутимламоқда жуда катта жижоиб баҳо бериб юборилди. Буни нотўғри тушуналган эса фақат саҳнадан эмас, жамият даражасидан ҳам қилиб қолаётдилар. Шунинг унутмаслики кераки, артистнинг маданияти унинг томошбинга бўлган муносабати ва сарфати билан ўлчанайди.

Яна бир нарса бизни таажубга солади. Кечонлардир диплом олиб, саҳнага қадам қўйган, бироқ соҳ-соҳолга оқ оралаб қолганига қарамай, биронта тейинли образ яратолмаган актёрлар ҳам йўқ эмас. Актёр ўз икковиди образ ҳақиқатини тўла қамраб олиши зарур. Бунга жуда катта кўнгил қўйиш керак. Хозирги баъзи актёрлар бундан айна шунча кўнгил қўйишга қўйишди. Айтишларча, Аббас Қодиоров, Ётқи Бобожинов, Сайфи Олимов, Шариф Қайомов, Обид Жалилов саҳнада ишлаганда кўпгина актёрлар залда ўтириб, кўнгил билан уларни кузатишди, шу йўл билан «кўз пишириш» экан. Мен кеча бир актёр билан суҳбатлашганимда, баъзи ёшлар репетицияни кузатиш ўйига турсин, спектаклнинг ўзига ҳам кескалардан кейин, шовиш-пишиб етиб келишларини, театрда бирон киши қувалганда шовиш-пишиб келишларини айтиб берди. Яна бир эътирозимиз бор. Баъзи артистлар сўзларини тўғри талфизуф эълон қилишадилар. Назаримизда, бу камчилигини йўқотиш учун Театр ва санъат институтида адабиёт дарсларини кенгайтириш ва чуқур ўқишни, тил маданиятини ўлаштиришни жорий қилиш керак. Афсуски, айрим пайтлар бунга менсимай қараш ҳоллари рўй берапти. Хар қандай масалалар жиддий эътиборни талаб этади.

Махмуд НАЗАРОВ, филология фанлари кандидати

АВВАЛО, томошбиннинг театрга иштиёқини, маданият тарбиясини яхшилаш лозим. Бизнингча, бундай тарбияни олабаста, қолларва, мактабга бўлган тарбия ўқиларидан бошлаш кўпроқ самарали ва фойдали бўлир эди. С. Михалков «Хамма нарса боланингдан бошланади», деб баъшарат қилганда, эътимом, ана шу масалани ҳам кўзда тутишди. Шу ўринда бу масала билан ким шугулланиши лозим, деган ҳақли савол туғилади. Болалар тарбиясини фақат бирон-бир тахлилотга, оила ва мактабга ташлаб қўйиш адолатдан эмас. Аксинча, кенг жамоатчилик, тарбия ўқилари, Театр жамияти, Ёзувчилар союзи ҳамкорлигида шугулланмоғи лозим. Чунки театр маданиятини ёшликдан бошлаш ҳар томонлама фойдалидир. Ота-оналар болаларни қўғирчоқ ва ёш томошбинлар театрлари спектаклига жалб этишлари, улар қалбига асва-секин театр маданиятини сингдириб беришлари, бунда дастлаб ўзларини ўқиб олишлари керак. Болаларга кўрсатиладиган пайсалар доимо ақл «адраси» (М. Горький) бўлиши тақоза...

Соҳиба ИРИСХУҲАЕВА, филология фанлари кандидати

БАРКАМОЛ саҳна асарлари кам бўлгани учун, театрлар хозирги кунда бошқа жанрларда яратилган асарларга тез-тез мурожаат қилмоқдалар. Ҳамини номиди театр А. Мухторнинг «Броняларда бордек ҳаёт» кассиси асосида «Саҳро» тоғи, П. Қодиоровнинг «Олдузлар тўғрисида асосида» шу номиди асар, Муҳимий номиди театр Х. Ғуломнинг «Тошкентликлар», «Мангулик» романи асосида шу номларда инсценировкаларини сахналаштиради.

Аввало, шунини айтмоқчимизки, инсценировкалар қўйишча пьеса ўрнини бос олмайди. Сабаби, унинг аввали, асар проблематикаси, ундаги қаҳрамонлар томошбинларга олдиндан таниш бўлади. Асарларда тасвирланган кенг элик пайланиш оқибатида драматик ҳаракат ўрниги иллюстрация эълаллаб олади. Натигада, персонажлар характери етарли очкичлар инсценировкага ўр бериш ўрнига драматургияни ривожлантириш тадбирларини ўйлаш мақсадга мувофиқдир. Муҳимий номиди музикали драма театрининг «Тошкентликлар» спектаклига билет олмоқчи бўлганимизда, билетлар сотиб бўлганимиз айтишди (спектакль кундузи соат 15 да кўрсатилади).

Соат учга яқин мактаб ўқувчилари театр томон кела бошладилар. Уларнинг қайси мактабданлиги, қимлиги билан қизиқдим. Бу ўқувчилар Фрунзе райониди 144-мактабнинг 4-8 синф ўқувчилари экан (8—10 синф ўқувчилари ҳам эмас). Маълум бўлишича, 4-6 синф ўқувчилари икковий сменада ўқишда. Демак, мактаб бўйича мазкур синфларда бир кунлик дарс бекор қилинган.

4-6 синф ўқувчиларига «Тошкентликлар» асари мос келадими? Саҳнада Зулнубек Лобер билан арок қилиб, уни ўйинга солади, эркакларча сўзлар айтиди, бошдан пул солади. Бутун спектакль да...

вомида залда қий-чү, тўполон... Хатто актёрларнинг сўзларини англаб олиш қийин. Бу ҳамкорлик қилининг таъбиуси! Унинг қандай тарбиявий роли бор!

Баҳром ЖАЛИЛОВ, доцент

ЗАМОНДОШЛАРИМИЗ юксак дидли, маданиятли, ўта талабдорлар. Шунинг учун ҳам, уларни ҳар қандай спектакль қониқтиравермайди. Натигада, театр заллари бўлган спектакллар вақтида тўлмайди. Театр маъмурияти планни ўйлаб, билетларни мактаблар, олий ўқув юртилари, корхоналарга сотишга мажбур. Нима учун санъат даргоҳини планга боғлаб қўйиш керак!

Театр коллективининг томошбинлар билан алоқасини яхшилаш фақат билет сотиш билан чекланмайди. Театрда «Фигур ва мулоҳазалар» дафтари ташкил қилинса яхши бўларди! Мазкур мунозараларда театр танқидчилари, драматурглар, режиссёрлар ва бошқалар қатнашибди, лекин бирорта актёр ўз фикр-мулоҳазаларини билан чиқарди. Ахир, спектакль тақдирини уларга бевосита боғлиқ-ку!

Театрларда баъзан спектакль программаси сотиладди. Биз унинг баъзан эмас, хар бир спектакль бошлангичидан олдин, албатта, сотилишини истардик. Шундай программалар Муҳимий номиди театрда рангли чиқарилади. Агар унда спектаклнинг мазмунини қисқача қилиб ёзиб қўйилса, ана ҳам яхши бўларди.

Васила МАЛИКХУҲАЕВА, ТошДУ филология факультети V курс студенти

Икковий коллективлар фаолияти молиявий планга тобе бўлиб қилиш ҳоллари бизни ташвишлантиради. Назаримизда, бу ҳол театрға кўп томонлама зийн келтирмоқда. Шунинг учун планлар коллективнинг икковий имкониятидан келиб чиқиб белгиланса, ўринли бўлмасмикин?

Поётхат театрларининг олабаста театрлари билан ҳамкорлиги натижалари сезилмади. Республика Театр жамиятининг фаолияти янада самарали бўлишини истаймиз. Театр ҳеч вақт томошбин савиясига мослашмаган. У инсонини маънавий тарбиялашда олабаста ишга ҳизмат қилади. Шунинг учун ҳам театрлар ҳақиқий тарбия масани бўлиши керак.

Ҳаким САТТОРОВ

Тошкент

Шунингдек, С. Султонов (Тошкент), Л. Ахророва (Жиззах), А. Эгамбердиева (Фарғона) каби газетхонлар ҳам театр ва томошбин муносабатлари хусусида ўринли фикр-мулоҳазаларини ёзиб юборганлар.

А. МАМАТҚУЛОВ

Самарқанд

РЕДАКЦИЯДАН: юқориди келтирилган хатлардан, умуман, шу кунга қадар «Театр ва томошбин» мавзусида баҳса доир газеталарда эълон қилинган барча мақолалардан бутунга театр санъатинида мавжуд бўлган муаммолар кўнчилигини дидидаги гаплар эканлигини маълум бўлди. Бизни, айниқса, баҳс турли касб эгаларини — ёшларни ҳам, кексаларни ҳам бирдек жалб этганлиги маънун эъти. Баҳс давомида шу нарса маълум бўлдики, театр ва томошбин муаммоларига афрофлик ендашмиш, бир ёклама фикрлардан қочиб, масалалар жиддий ендашмиш зарур. Зотан, бу фақат кеча ёни бутун туғилган муаммо эмас. Театр пайдо бўлгандан буюн хар бир даврга ўзига ҳос баҳсталар мавзудан вужудга келган ва токи бу санъат мавжуд экан, турли баҳс-мунозаралар келиб чиқибди табиий. Чунки ҳақиқий санъат ани шу тарихи ривожланида, камол топади. Бизнинг бутунги кундаги бурчимиз эса мана шу жараёнга озгина бўлсада, ҳисса қўиш, театр ва томошбин алоқаларини янада мустаҳкамлашга ёрдам беришдан иборат.

Мунозара давомида шу нарса маълум бўлдики, драматургиямизнинг бутунги аҳоли кўнчилигини қониқтирмапти. Томошбинлар — театр санъатининг ҳақиқий маънаси ўзидида бутунги кунининг қанқо нафасини акс эттирган, меҳнаткаш, фидойи, оддий замондошларини ҳаёти, оруз-ўйларидан қишлоқ қишлоқ жиддий саҳна асарларига муҳтожларни сезди. Бизни режиссёр ва актёрларга нисбатан бидирлардан эътирозлар ҳам жон бор. Саҳна фидойиларини севади, чин дилдан тўқиб меҳнат қилганларига ўз сирларини очди.

Театр икковилари идеологик курашда партиямизнинг энг яқин ёрдамчиларидир. Санъаткор сўзи саҳна орқали миллион-миллион кишилар онига таъсир этади. Ҳақиқий санъат асари одамларни эзгуликка, олабаста, бирдамликка қорайди. Ёш, шундай экан, бу қабил юксак инсоний қилларни таъсир қилишлар, аввало, ўзларини шунга муносиб бўлишлари, ўрнак кўрсатишлари лозим. Ана шундангина халқ уларга ишонади, улар ортидан эргашади.

Театр—муқаддас даргоҳ. Шунинг учун ҳам бу даргоҳ ҳамини ахшилик рамаз, барчага намуна бўлиб қилини лозим. Бу ердаги муҳитини шундай ташкил қилдиш кераки, спектаклга келган томошбин ундан завқ олиш билан бирга, театр нийдаги шароит ва маданиятдан бир умр ёнда қоладиган хотира олиб кетсин. Ўйлаймизки, санъат даргоҳларидида бунга эришиш учун барча шарт-шароитлар мавжуд.

Баҳсимиз тўғрисида ой давом этди. Шу вақт мобайнида турли касб эгалари фикр-мулоҳазаларини, тахлиқларини билан газетга саҳифалари орқали баҳсимизга муносабатларини бидирдилар. Бироқ ачинарли томон шунданки, айнан шу ишга мутасадди тахлиқотлар, шунингдек, танқид театрсини олимлар, режиссёрлар, драматурглар, актёрлар, умуман, театр санъати билан боғлиқ шахслар мунозараларга қатнашмадилар. Бунга газетхонларини ҳам ўз халқларидида тўғри тахлиқлашлар. Бу ҳолини қандай изохламоқ керак? Агар бевосита шу соҳа билан шугулланувчи кишиларнинг ўзлари бу ишга бефарқ қарайдиган бўлсалар, унда театр санъатининг ривожини, мавжуд қанчилиқларини тугатиш ҳақида қандай гап бўлиши мумкин!

Ўзбекистон Компартиясини Марказий Комитетининг XVI пленумида санъатининг базис соҳаларида рўй бераётган қанчилиқларни тўғри кўрсатилади. Бу ҳол театр санъатига ҳам тегишлидир.

Ўйлаймизки, газетга саҳифаларида бўлиб ўтган мунозара театрларини фаолиятини яхшилашда, драматургиямизнинг ўсишида ва юксак дидли томошбинларини тарбиялашда муҳим ҳисса бўлиб қўйилади.

КУЮНЧАК ГАЗЕТХОНЛАРДАН ХАТЛАР

ТАЛАНТЛАР НЕГА КҮРИНМАЯПТИ?

«Мархабо, талантлар!» телевизион фестивалларининг ўтказилиши муносабати билан Санобар Раҳмонова, Марғуба Собирова, Султонпоша Удаева, Малика Иброҳимова, Сайёра Назирова, Ўлмас Санджонов, Мавлуда Самандарова сингари талантлар нафш этилган эди. Уларнинг қўнчилиқларини томошбинлар яхши кўтиб олдилар. Телевизион икковий ходимларининг бу зағу ишларини қўллаб-қувватласан арзийди.

Лекин юқориди номлари тилга олган хонадалар сўнгги йилларда нийҳатда кам кўринадилар, баъзилари хатто кўринмай ҳам кетди. На радиоюда, на телевиденида уларнинг овозини эшитмасан. Бу ачинарли ҳолат нима айдор? Аввало, бунга шу хонадаларнинг ўзлари сабабчи. Чунки ҳаёт тақоза...

Каримжон ОХУНОВ, Наманган области, Косонсой райони «Ленин» газетасининг редактор ўринбасари

Ёшлик сурури...

С. МАҲКАМОВ ФОТОСИ

НАФОСАТ КЎРИГИ

Боши биринчи бетда

зани айтиб ўтиш керак. Пойтахтимиз юксак бадийлиги, очик жойда, табиат қўйида яратилган ҳайкалтарошлик асарларига муҳожир. Бунинг учун шахримизда етарли яшил зоналар мавжуд.

Симпозиум ўтказиш учун қандай жойлар мўлажалланмоқда, қимматли иш-тироқ этди?

— Ҳозирча Ўзбекистон Рассомлар союзининг Оқтошдаги ижод уйини мўлажаллаб турибмиз. Тошкент яқинидаги бу жой ниҳоятда ҳушманзара.

Група состави 12 ижодкордан иборат бўлиши назарда тутилган, улардан тўрттаси Ўзбекистондан, саккизтаси эса бошқа давлат республикалари ва Москва шаҳридан. Симпозиум икки ой давом этди. Программанинг 60 йиллигини нишонлаётган Ўзбекистон ССРнинг маданий ҳаёти билан танишиш каби тадбирлар бор.

— Симпозиумнинг ҳар бир қатнашчиси хос бадий мактаб аъёнлари. Тошкент шайхонасида мос келиши ҳақида нима дея оласиз?

— Тошкент — дўстлик шаҳри, қарошлиқнинг ўзига хос ёдгорлиги. Ҳайкалтарошлар яратган асарлар алоҳида бадий мактаблардан намуналар сифатида сақланиб қолади. Бу асарлар Рассомлар союзи олдидан хиббонга ўратилади. Ҳар бир қатнашчи асарини учун хиббондан ўзи жой ташлади. Ижодкорнинг ўз услубида асар яратиши жуда яхши, чунки мана шундай симпозиумларда СССРдаги қардош халқлар маданиятининг ўзаро бойиш жараёни содир бўлади.

Агар ўз тажрибамдан келиб чиқадиган бўлсам, мен, биринчидан, ҳайкал ўратилган жойнинг табиатини, иқлимидан, шу халқ санъатида мавжуд аъёнларнинг ҳисобга олиб ишлайман. Масалан, «Сарҳашма» деб номланган ҳайкални арман

халқи санъати аъёнлари асосида яратганман. Бир томондан эса бу асарда ўзбек халқ меъморлигининг архитектура пластикаси ўз ифодасини топган.

— Ушбу симпозиум олдидан қандай тақдир ва иш-тироқлар бор?

— Фурсатдан фойдаланиб, бошқа қўлгина ҳайкалтарошларнинг ҳам ишлари билан, таъини айтқоқман. Бизнингча, союшимиз олдидан хиббонни ҳайкаллар бонига айлантирадиган пайт келди. Худди шундай ишни Рига, Клайпеда, Паланга ва бошқа Балтиқбўйи шаҳарларининг ижроия комитетлари ҳамда Рассомлар союзлари ҳамкорлиқда амалга оширганлар. Бунинг учун бошқа баъзи тегишли таъкилотларнинг ҳам ёрдами керак бўлади. Тошкент марказида жойлашган бу ансамблнинг тугал бадийниҳаси меҳмонлар ва саъятчилар диққатини ўзига тортувчи жойлардан бўлиб қолиши тўғриси гап.

АДИБЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Қорақалпоғистон АССР Ички ишлар министрлиги ҳодимларининг ёзувчилар билан учрашуви бўлди. Шумонобаб билан бир тўғруқ ёзувчилар Қорақалпоғистон АССР ички ишлар министри, полковник Б. Инаминов қабулда бўлиб, министрликнинг жамоат тартибни сақлаш, совет қонуниларини ҳимоя қилиш борасида қилаётган ишлари ҳақидаги суҳбатини тингладилар.

Кечанинг ўзбекистон ССР ва Ўзбекистоннинг 60 йиллигига бағишланган адабий қисмини министрлик

сиёсий бўлими бошлиғининг ўринбосари, милиция капитани А. Илҳичева очди. Қорақалпоғистон АССР Ёзувчилар союзи правленисининг масъул секретари Т. Қобулов бу катта анжуманга олиб борилаётган тайёргарлик ишлари ҳақида ахборот берди. Қорақалпоғистон АССР халқ шoirи Т. Сейтжонов, ёш прозаик У. Ўтамонов ва бошқалар совет милицияси жасоратини маънафот шайрларидан намуналар ўқидилар.

О. СОТБОВЕВ

«ҚУЁШ МЕНИНГ ДЎСТИМ»

Республика Қўғирчоқ театрида В. Масловнинг «Қуёш менинг дўстим» номида пьесаси саҳналаштирилди. Асарни режиссёр М. Бобожонов саҳналаштирди. Саҳна бошқарувини Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган

санъат арбоби В. Акудин ишлаган.

Асосий ролларни театрнинг Н. Устогина, Г. Хорошцева, В. Колдин каби артистлари ижро этмоқдалар.

ХАМДА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЧОРЖЎЙЛИКЛАР МЕҲМОНИ

Алишер Навоий номидаги академик Катта театрининг артистлари Чоржўй давлат музика билим юртининг ўқитувчилари ва студентларининг меҳмони бўлишди.

Санъаткорлар композитор Р. Абдуллаевнинг «Садқот» операси, илҳон шoirларининг шайрлари асосида яратилган

«Хиромима кўз ёшлари» вокал туркуми ва бошқа асарлардан парчалар ижро этдилар.

КЎРГАЗМА ОЧИЛДИ

Ўзбекистон Халқ Ҳўжадиги Ютуклари кўргазмасида «Республика» ижтiroчилари ва рационализаторлари Озирков программасини амалга ошириш йўлида» деб ном-

ланган кўргазма очилди.

Кўргазмани кўздан кечирган киши республикада илмий-техник институтлар, илмий-техник биросмаларнинг конструкторлик бюрослари элликдан ошиб кетганига, улар биринга 1983 йилда 600 дан кўпроқ ишхоро ва рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқаришга жорий этганиликларига ишонч ҳосил қилади.

«ИНТЕРЦИРК» ТОШКЕНТГА КЕЛАДИ

Яқинда Тошкент Давлат циркида социалистик мамлакатлар циркларининг энг яхши аъёнларининг ўзидан муҳасаммалаштирган «Интерцирк» ўз томошаларини бошлайди.

Икки бўлимдан иборат томошаларда Чехословакия Социалистик республикаси,

Германия Демократик республикаси, Венгрия ва Мўғлистон Халқ республикаларининг таниқли цирк артистлари хилма-хил программаларни чиқишларини намойиш этишди. Боллар акробатлари Добрич ва Андрикович тошкентлик томошабинларга янги номерлар

тайёрлаб келмоқдалар.

«Интерцирк»нинг бу галги томошаларида мамлакатимиздан Туркманистон ССР халқ артисти Омонмурди Аннаев раҳбарлигидаги «Туркман йиғинлари» цирк гуруҳи ҳам қатнашади.

М. ФАРМОНОВА

БАЛЕТ

Артистларининг

ҲАМКОРЛИГИ

В. И. Ленин номидаги СССР Халқлари дўстлиги саройида С. М. Киров номидаги Ленинград опера ва балет театри солишти РСФСР халқ артисти Любовь Кунакованинг гастроллари бўлиб ўтди.

Ленинградлик артист Л. Минусининг «Дон Кихот», А. Аданнинг «Жизель» асарларидан беш партияларини ижро этди. Бу спектаклларда Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театрининг етакчи солистлари — Ўзбекистон ССР халқ артисти Г. Ҳамроева, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист И. Кистанов, балет артистларининг Тононда бўлиб ўтган халқаро конкурс лауреати В. Клочко ва бошқалар иштирок этдилар.

Ленинградлик ва тошкентлик балет усталининг ҳамкорлигида ўйнаган спектакллари томошабинларда яхши таассурот қолдирди.

ШИФОБАХШ СУВ

Самарқанд областининг Советобод райони территориясида жойлашган Нагорная станциясидан отилиб чиқадиган ер ости сувининг янги хислатлари намойиш бўлди. Н. А. Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий текшириш институтининг мутахассислари бу сув таркибидан родон моддасининг концентрасияси машҳур Цхалтубо шифохонасидаги минерал сувдан анча баландлигини аниқладилар.

Мавжуд шифохона ёнидан 500 ўрнига оналар ва болалар санаторияси қурила бошлади.

ФИЛОЛОГЛАР

АНЖУМАНИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институти ёш олимларининг илмий конференциясини мунтазам ўтказишга алоҳида аҳамият бермоқда. Яқинда тилишунослик, адабиётшунослик, фольклор ва таржима назарияси бўлимида республикамиз ёш олимларининг илмий-назарий конференциясини ўтказди.

Ёш тадқиқотчилар анжуманида Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг муҳбир аъзоси Матқуб Ўшонов, филология фанлари докторлари С. Мамажонов, Ҳ. Ёқубов, А. Хайитметов сўзладилар.

В. ДАДАБОВЕВ

ИККИ

ХАЛҚНИНГ ФАРЗАНДИ

Яқинда тожик совет адабиётининг оқсоқолларидан бири, Руданий ҳамда Фадеев номидаги мукофотлар лауреати Фотиҳ Ниязий Самарқандга ташриф буюрди. Шаҳар аҳли атоқли ёзувчининг етмиш йиллигини нишонлади. Дастлаб шаҳардаги А. Икромов номидаги Ўзбекистон халқлари маданияти ва санъати тарихи музейида Шейб район меҳнаткашлари билан учрашув бўлиб ўтди. Иккинчи кун эса Самарқанд шаҳар жамоатчилиги Алишер Навоий номидаги Самарқанд Давлат университети мактабларида Фотиҳ Ниязийнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида адабиётшунослик олимлардан Нуралдин Шукров, Сайдулла Мирзо, Раҳим Хошим, Ваҳоб Эгамов, ёзувчи ва шoirлардан Лойиқ Шерали, Шакият Ниязий, Тожикистон ССР Ёзувчилар союзи правленисининг секретари И. Файзуллаев ва бошқалар сўзлаб, атоқли адибга янги-янги ижодий ютуқлар, сийҳат-саломатлигини тилладилар.

Кечада Фотиҳ Ниязий кўрсатилган иззат-икром учун мишнаторлик изхор этди ва Самарқандда ўтган йиллари ҳақидаги хотираларини ҳикоя қилди.

М. САДИНОВ

Сайфи ОЛИМОВ

Ўзбек совет театр санъати оғир жудаликка учради. Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театрининг кекса артистларидан бири, Ўзбекистон ССР халқ артисти Сайфи Олимов 1984 йил 15 июлда 83 ёшида вафот этди.

Сайфи Олимов 1901 йилда Тошкент шаҳрида туғилди. 1926 йилдан КПСС аъзоси эди. У 1928 йилда М. Ф. Охундов номидаги Боку театр техникумининг битирди. Ижодий фаолиятини 1918 йилда Тошкент шаҳар халқ маорифи Эски шаҳар бўлимининг театр гуруҳида бошлади. 1919 йилда М. Уйғур бошчилиги қилган гуруҳга қабул этилди. Унинг ижодий фаолияти 1928 йилдан бошлаб то умрининг охиригача Ҳамза номидаги драма театри билан боғлиқ бўлди.

Ҳамза хос актёр ва катта истеъдод соҳиби бўлган С. Олимов ёрқин маҳорати билан республикада саҳна санъатини қарор топтириш ва ривожлантиришга, унинг меҳнаткашларини коммунист

тик руҳда тарбиялашдаги ролини оширишга катта ҳисса қўшди. У жаҳон, рус, қўлмиллатлик совет ва замонвий ўзбек драматургияси асарларида ўнлаб образлар яратди. Улар орасида Миллер («Макр ва муҳаббат», Шиллер), Полоний («Гамлет», В. Шекспир), шаҳар ҳокими («Ревизор», Н. Гоголь), Кнутов («Сепиз қиз», А. Островский), Жомий («Алишер Навоий», Уйғур ва Назат Султон), Қодирқул («Бой ила хизматчи», Ҳамза), Эшон аса («Хуррият», Уйғур), Жақип («Нулчи юздуз», К. Яшин) каби кўплаб образлар борки, улар Сайфи Олимовга ҳақиқатинида шон-шухрат ва халқнинг меҳр-муҳаббатини келтирди. У антропик ишнинг режиссёрлик билан муҳирона қўлиб олиб борди. У Ҳамза номидаги театрга, Хоразм область театрида ва республиканинг бошқа театрларида бир қатор асарларини саҳналаштирди. «Насриддиннинг саргузаштлари», «Амирликнинг емирилиши», «Улғубек юлдузи» сингари фильмларда у яратган образлар юқори баҳога сазовор бўлди.

С. Олимов жамоат ҳаётида фаол иштирок этди. Ёшларнинг ғамхўр ва меҳрибон устози эди.

С. Олимовнинг театр санъатини ривожлантиришдаги хизматлари юқори баҳоланди. У Ленин, Меҳнат Қизил Байроқ орденлари, медаллар билан таъдирланган эди. Унга «Ўзбекистон ССР халқ артисти» фахрий унвони берилган эди.

Истеъдодли актёр ва режиссёр, аjoyиб коммунист, ғамхўр ва меҳрибон ўртоқ бўлган Сайфи Олимовнинг ёрқин хотираси қалбларимизда абадий сақланади.

И. Б. Усмонхўжаев, Р. Х. Абдуллаева, У. У. Умаров, С. У. Султонова, А. О. Туроев, З. Р. Раҳимбобоева, Н. Аъзамов, Ш. Бурханов, С. Эшонхўраева, М. Қайюмов, Л. Саримсоева, З. Мухаммадиев, М. Ф. Мансуров, Ҳ. Носиров, Н. Раҳимов, С. Табибуллаев, Тамираҳоним, З. Ёлдошев, К. Яшин.

КАПИТАЛИЗМ ДУНЁСИДА

Американинг ирчиликни жон-жаҳди билан қўллаб-қувватловчи таъкилотларидан бири «Ку-клукс-клан»чилар олимпиада голяларини Қўшма Штатлар нуктаи назаридан «хикмоя қилишда» гоъят актив қиқиб қолдилар. Улар турли мамлакатлар олимпиада комитетларига хат йўллаб, «Қизил ва қор» танлиларининг Америка стадионларига кириши таъқиқланади. Агар уларнинг команда-лари олимпиада ўйнашлари келса қаттиқ жазоланади», дея дўқ-пўнисики авж олдирмоқдалар. Бундай мазмундаги хатни аввалроқ Шри Ланка, Сингапур ва Малайзия олимпиада комитетлари оlishган бўлса, эндиликда ундан Япония олимпиадачиларини ҳам бенаиб қилишмади.

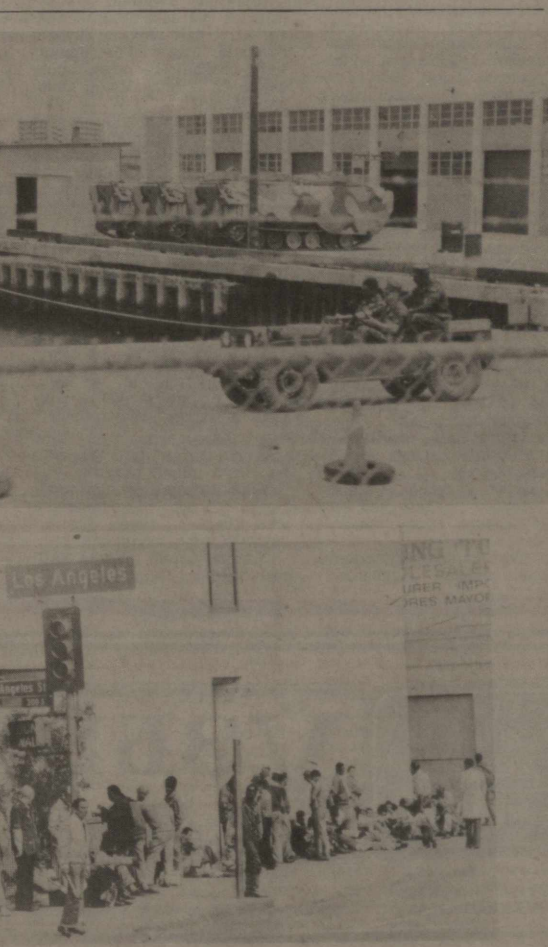
АҚШ Юстиция министрлиги таъқиқотларининг яқинда эълон қилинган якунига кўра, мамлакат қамқоқоналаридан одамлар сонинг юқори кўрсаткичи — 483830 кишига етган. Шундан 210 миң кишини майликларнинг учун қамалганлар таъқиқ қилишга қамқоқоналар қурилишига Америкада ҳар йили 6 миллиард доллар миқдорда пул ажратилади.

1991 йилгача ЮНЕСКО ташаббуси билан турт томлик «Жаҳон замонвий театр энциклопедиясини» нашр этиш мўлажалланмоқда. Икки миллион сўздан ва минглаб суратлардан иборат бўладиган бу энциклопедияни чиқаришга Нью-Йорк университети профессори Дон Рубин раҳбарлик қилади. Асар инглиз, испан, немис, рус тилларида чи-

қаришга ва араб, хитой тилларига таржима қилинишга мўлажалланмоқда. Унга жаҳондаги барча театрларнинг 1954 — 1985 йиллардаги фаолияти қамраб олинади. Ҳозиргача 50 дан ошмиқ мамлакат бу наشريни тайёрлаш ишларида қатнашиш истагини билдирдилар.

Хиндистон ҳукумати Пан-жоб штатидаги кейинги уч йил ичида бўлиб ўтган воқеалар ҳусусида Оқ китобни нашр қилди. Ундаги ҳужжатларда айтилишича, Панжобдаги сиқх ва хиндудиний жамоаларини ўртасидан ҳар қил келишмовчиликларнинг келиб чиқишида Англия, АҚШ, Канада ва ГФР ҳукуматлари раҳбарлари билан бевосита боғлиқ бўлган террорчи сепаратчилар гуруҳи катта роль ўйнаган. Улар бу ерда мустақил «Халистон» давлатини тузмокчи бўлганлар.

Канадалик мотоциклчилардан бири «Гиннеснинг рекордлар китоби»дан ўрин олди. У Торонтодаги 553 метрик минорага олиб қичувчи 1760 знаппояни мотоциклда бир соат ичида босиб ўтиб, «янгил рекорд» ўрнатди.

рдаги ёшларнинг ҳар бешинчиси, қўра танли йигит ва қизларнинг эса ҳар иккинчиси ишсиздир.

СУРАТДА: ишсизлар Лос-Анжелосдаги меҳнат бирнасида наваб кутиб туришибди. АДН—ТАСС фотоси

СУРАТДА: кулги кечасида.

С. МАҲКАМОВ фотоси

КОЛХОЗЧИЛАР ҲУЗУРИДА

Ўтган кунги Бўқа район Ҳамза номидаги колхоз клубида кулги кечаси бўлиб ўтди. Уни Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи Тошкент область бўлими ва Сатра ва юмор кенгаши уюштирди. Кечани Сатра ва юмор кенгашининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Саид Аҳмад бошқарди. Шоирлардан Туроб Тўла, Ҳусниддин Шарипов, Назармат, Анвар Эшонов, Сафар Барноев ва ёзувчи Эргаш Раимов

колхоз меҳнаткашлари ҳузурида ўзларининг янги асарларидан намуналар ўқидилар. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Эргаш Раимов ва актриса Роза Каримова турли мавзудаги миниятуралар ижро этдилар. Кулги кечасида шу колхозда истиқомат қилувчи Чори бахши ҳам ўзининг янги ҳажвий термаларидан ўқиди.

ҲАВАСКОРЛАР НАМОЙИШ ҚИЛАДИ

Қримнинг Ливадия кўргазмалар комплексига намоийш этиш учун республикамиз ҳаваскор рассомларининг асарларини тайёрлашга киришди.

Республика бадий ҳаваскорлик уйи ҳодимлари Анджон, Фаргона, Самарқанд, Тошкент областлари халқ тасвирий санъати студияларида ҳаваскорлар яратган тасвирий санъат асарлари билан танишиб чиқдилар. Анджонлик ишчи М. Алимовнинг «Катта Фаргона канал қурилиши», «Шаҳрихон пахта заводи қурилиши» асарлари, Қ. Ортинков яратган илгор колхозчи-

ларнинг портретлари, самарқандлик В. Вахрудиннинг чизган «Регистон манзаралари» картинаси, токаръ И. Аметовнинг область қишлоқ ҳўжалиги илгорлари ва олимлари, тошкентлик Б. Голдовенинг таниқли санъаткорлар ва илгор ишчилар портретлари кўргазма учун муносиб асарлар деб баҳо-ланмоқда.

Бу кўргазмада халқ усталарининг ганч ва ёғоч ўймакорлиги асарлари, бухоролик мисгарлар ишлаган буюмлар ва Хева гиламдўзларининг санъати ҳам намоийш этилади.

ТОМОШАБИНЛАР

МАМНУН

Мана, йигирма кундирки, Тошкентда Меҳнат Қизил Байроқ орденли Свердловск давлат академик драма театри санъаткорларининг гастроллари давом этмоқда. Ҳамшаҳарларимиз меҳмон санъаткорлар намоийш қилаётган турли мавзудаги асарларини катта қизиқиш билан томоша қилмоқдалар. Свердловсклик санъаткорлар репертуарида замонвий мавзудаги асарлар ҳам, классик драматургларнинг ижодидан намуналар ҳам, чет эл илгор драматургиясидан намуналар ҳам бор.

Тошкентлик санъат мухлислари меҳмон санъаткорлар ижросидаги «Каркур укси», «Евоий», «Кикимора», «Сергейрат кишилари», «Сунги муҳаббат», «Муҳаббат ва калтарлар» сингари спектакллари самимий қарши олмақдалар.

Шунинг алоҳида таъкидлаш керакики, ураллик санъаткорлар бир йўла икки жойда, яъни ҳам М. Горький номидаги Тошкент давлат академик рус драма театри, ҳам Тошкент давлат оперетта театри биринчида ўз гастроль спектаклларини намоийш қилмоқдалар. Республикамиз пойтахт меҳнаткашлари ҳар иккала театрга ҳам ташриф буюриб, ураллик санъаткорларнинг спектакллари самимий олмақдалар.

Свердловсклик санъаткорлар спектакллари намоийш қилиш билан бирга, завод ва фабрикаларнинг ишчилари, колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари билан ижодий учрашулар ўтказмоқдалар. Бу учра-

шу ва суҳбатларда театр санъатининг меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялашдаги ўрни ҳақида фикр юритилмоқда. Шунингдек, улар ҳарбий қисмларда ҳам санъат мухлислари билан учрашмоқдалар. Бу суҳбатлар меҳмон санъаткорлар учун қизиқарли бўлаёттир. Бу ҳақида бизга таътирнинг бош режиссёри, РСФСРда хизмат кўрсатган

санъат арбоби Александр Попов ҳажмон билан сўзлаб берди.

СУРАТДА: свердловскликларнинг «Каркур укси» спектаклидан бир кўриниш. Судак-ков роллида РСФСР халқ артисти Ю. Васильев, унинг қўёвчи Ясониин роллида РСФСР халқ артисти В. Марченко.

К. РОМЕЕВ фотоси

БАЪЗИ БИРОВЛАР БОР...

Оқни қораламоқ осондир, балки!
Қорани оқламоқ қийиндир, қийин!
Баъзи уринишлар кўринар кулки,
Гўёки ўйин...

Баъзи бировлар бор, қоласан ҳайрон,
Унинг дўпписини бунга кийдиран,
Қатқининг ўрнига сотади айрон,
Елгон кулки билан кўнгил ийдиран...

Баъзи бировлар бор, хирс кўйган пулга
Саржин-саржин қилиб, тахлар,
Баъзи бировлар бор, бетиқат нурга
Қоронғуда нафас олар бемалол...

Баъзи бировлар бор, олмаса пора
Уйқуси келмайди, партўшакда ҳам,
Агар ишонмасанг, ўзидан сўра
Ҳар қанча олса ҳам кўринади кам!

Баъзи бировлар бор, читтак мисоли
Оёғин осмонга кўтариб ётар,
Мабодо куласа, кўкнинг деволи,
Кўтариб қолгудай ўзин ҳис этар...

Баъзи бировлар бор, ифвога уста,
Елгон-яшиқларни ташиб кун кўрар,
Тагин суриштирсанг, кетмонга даста,
Лекин, кетмон кўрса, ит бўлиб ҳулар.

Баъзи бировлар бор, балчиққа тойиб,
Сув қуяди душман тегирмонига...
Баъзи бировлар бор, замондан койиб,
Ўзи тупуради ўз виждонига...

Баъзи бировлар бор, ўта ялинчоқ,
Ўта лаганбардор ўта доғули,
Тили қонагунча ялайди, бироқ
Кези келганда чалса, чалғули...

Баъзи бировлар бор, бахтингни кўрса,
Бахилнинг боғидай қуяди ичи...
Баъзи бировлар бор, ёнма-ён юрса,
Олдинда одаму, ортингда бўжи...

Баъзи бировлар бор, мансабга мухлис,
Жийроннинг жиловин бемалол кўр,
Баъзи бировлар бор, мансабга мухлис,
Жийроннинг жиловин бемалол кўр,

Салбий ҳодисаларга қарши курашда
жамоатчилик фикри кучидан кең фойда-
ланмоқ лозим.
Адолат чала бўлмайди, ҳақиқат ош-
қораликсиз яшай олмайди.
Ўзбекистон КП МК XVI пленуми ма-
териалларидан

Қалби диёнатдан эҳтимол, олис,
Ҳоҳласа яхшини ёмонга йўр...

Баъзи бировлар бор, бўш қопдай пачоқ,
Тиргович бўлмаса қалдин тутолмас...
Баъзи бировлар бор, дилдор, олчоқ,
Йўлда учраганини тўртмай ўтолмас...

Баъзи бировлар бор, «сендан угина,
Мендан бугина»га ўрганиб қолмиш...
Агар ишонмасанг, йўл бериб, сина,
Йўл бермай ўтганини жонини олмиш...

Баъзи бировлар бор, ўзини ўйлаб,
Тухматдан тилини тийишга ожиз,
Имонини ютиб, ёлгонни сўйлаб,
Одми кўринса ҳам, одаммас, ножини!

Баъзи бировлар бор, писмиқ ва
фитна,
Зимдан панд беради, дўст кўзин
ўйиб...

Одил бўлай десанг, номардан
қўрқма,
Одил бўлолмасанг ялайвер тўйиб...

Баъзи бировлар бор, такаббурликда—
Ўлтирган ўринини сотиб олади.
Баъзи бировлар бор, беор, сурликда—
Ўзгиндаги ошни, отиб олади.

Баъзи бировлар бор бефарқ,
бемаслак,
Дуч келган хонимга очгандай бағрин
Шон-шухрат бошида гирди капалак;
Бебурд уринишдан, яғирдир яғрин...

Баъзи бировлар бор, кўзбўямачи,
Баъзи бировлар бор, мафқуравий
кўр...
Баъзи бировлар бор, баракаллачи,
Баъзи бировлар бор, сиёсатда гўр...

Баъзи бировлар бор, лойқатиб сувни,
Балиқ тутуш учун ташлайди қилмоқ...
Баъзи бировлар бор, олиқ туйғуни
Оёқ ости қилиб, кўтарар байроқ...

Шундай одамлар бор, минг қатла
шукур,
Баъзи бировларга ўхшамас асло!
Фақат кўзимдас, қалби тўла нур,
Ўзи бир дунё!

МИТТИ МАСАЛЛАР

СОПИ ҲИМИЗДАН

—Бир болта тутларни кал-
лакчаб, биз томонга келаяпти,
—деди қатордаги толлардан
бири кекса толга.
—Қўрқманглар, сопи ўзи-
миздан, бизга тегмайди, —де-
ди кекса тол.

ДАРЕ ВА ИРМОҚЛАР

—Шовқин солиб, қулоғимни

единглар-ку, зумрашлар, —
деди дарё ирмоқларга тўнғил-
лаб.

—Биз бўлмасак сувсизлик-
дан қуриб қоласан-ку, —де-
йишди чувилашиб ирмоқлар.
Қ. УЛМАСОВ

Фаргона

ЧУТ ВА ДОНАЛАР

— Намунча у ёқдан бу ёқ

ЭПИГРАММАЛАР

ИНҚИРОЗ
Вентиляторга қараб,
Лаганбардор дўқ қилур:
— Ноним қилдинг яримта,
Ҳа паррагинг кесилгур!

ТЕЖАЛГАНИДАН КЕТДИ
— Тежалгани нақд бойки!
Доб ёздилар чиройлик,
Лек ана шу шнорга,
Юз сўм кетди бекорга.

Этаминназар
СОҲИБНАЗАРОВ

ТАСАЛЛИ

Бир пайтлари ойнага қараб,
Ўқинардим пайқаб соч оқин.
Энди дейман авайлаб, тараб,
«Оқ бўлса-да, тушиб кетмасин!»

Лекин ҳоли ўйласам, қизик,
Бир кун соч ҳам тушса бетайин
Бошим силаб дейишим аник:
Соч не керак,
бош омон бўлсин!

Зиёдулла МУРТОЗОВ

ТАСОДИФ

(ЧЕТ ЭЛ ЮМОРИГА НАЗИРА)

—Тасодиф нима деб сўра-
ганингиз сайин баттар ҳу-
зим ошяпти. Ахир одамзод
яралгандан буюн ҳар қада-
мида тасодифга дуч келади-ку.

—Масалан?
—Масалан... Ньютонни
олайлик. Агар у боғига кир-
маганида, ҳордиқ чиқариш
ниятида даракт остига узала
тушиб ётмаганида, олма
«тап» этиб пенонасига туш-
маганида олам тортилиш
қонунидек буюн кашфиёт я-
ратилган бўлармиди?

—Йўқ.
—Демак, тасодиф рўй
берган, шундайми?

—Шундай.
Ҳозир ҳам тасодифга кўп-
лаб мисол келтириш мумкин.

—Масалан?
—Айтийлик, кўчада кет-
ялсиз. Нима кўп — баланд
уйлар кўп. Йўлда бораёт-
ганингизда ногаҳон томдан
бир гишт тўппа-тўғри сиз-
нинг бошингизга келиб ту-
шади.

—Йўқ-ей!
—Нима йўқ-ей? Тасодиф-
да. Агар сиз гишт тушган

дақиқада ўша жойдан ўт-
ганингизда ёки гишт сиздан
бир қулоқ нари-берига тушса
ҳам бахтсиз тасодиф юз бер-
масди, шундайми?

—Шундай.
—Мабодо...

—Нега энди гишт келиб
келиб менинг бошимга тушар
экан?

—Хўп алоҳида экансиз-да,
буни насоба дейдилар. Бу
ёғини сўрасангиз, тасодифга
жиддек қонуният ҳам йўқ
эмас...

—Нималар дейсангиз? Мен
фақат тасодифнинг нима
эканлигини сўрамоқчи эдим,
холос. Бошқа ҳеч қандай
даъвом йўқ.

—Ташунаган бўлсангиз, ба-
ракалла, саломат бўлинг.
Бизни унутиб юборманг.

—Раҳмат, ташаккур, Хайр.

—Алло, алло! Ҳа, тайёр-
мисан? Яхши... Ҳозиргина
чинди. Гиштин тайёрла!

Х. ДУСТМУҲАМЕДОВ

Ҳамидулла МУРОДОВ

ПАХТА

Қўрганамни
Чўқини?
Меҳнатини
Чўқини.

Томон билан
Тенгашган,
Юлдуз билан
Тиллашган.

Опоқ, оппоқ
Оқ хирмон,
Юксаларда
Тоғ хирмон.

Ўша тоғлар
Ҳаммаси
Ўлкамининг
Пахтаси.

ҚУНҒИРОҚ

Нурга белаб оламни
Яшнаб кетса дала, боғ,
Тоғлар лолаан очилар,
Чалиб қизил қўнғироқ.

ХАНДА

қа югурмасаларинг. — деди
Чўт доналарига.

—Юлғич сотувчи ўз фой-
дасини кўзлаб, бизни зир
югуртирди, — дедди дона-
лар.

БОТИНКА ВА МИХ

— Бошимга битган бало
бўлдинг-да, — дедди Ботинка
Михга.

— Мен бўлмасам Бетайин
елимга ишониб, озгинг оч-
либ қоларди, — дедди Мих.

Н. ЯХЕВ

Ун яшар бола — биронинг
боғидан олма ўғирлади. Уни
кўриб қолган эгаси қарғаш-
га тушди:

Ҳой, ярамас! Уялмай-
санми биронинг боғига
ўғирликка тушгани. Шош-
май тур ҳали, дадангга ай-
тиб берман!

Бола пич этиб кулди.
— Нимага куласан, жу-
вонмар?

— Дадан нариги дарахтда-
лар-ку.

Ғ. КОМИЛОВ

ДАДАНИНГ ИШИ

Уч яшар Олимдан сўраш-
ди:

—Даданг уйдими?
—Ҳм, уйдилар.
—Нима иш қилаяпти?
—Ҳали йўталаётган эди-
лар...

ШЕРГА ЎХШАБ...

Цирк майдонига ҳайвон
ўргатувчи чиқиб, шерлар
билан турли машқлар кўр-
сатди.

—Бунақа қилишни мен
ҳам биларман, — деб қолди
тўсатдан тўрт яшар Мирзо-
ҳид акасини.

—Шер ўргатишни-я? —
ҳайрон бўлиб сўради акаси.
—Йўқ, шерга ўхшаб ду-
малоқ доира ичидан сакраб
ўтишни...

БИРИНЧИ СИНОДА

—Синфингизда қанча

ўқувчи бор?

—Ўқитувчимиз билан ҳи-
соблаганда ўттиз битта...

—Демак, ўқитувчини ҳи-
собламаганда синфда ўттиз-
та ўқувчи қолар экан-да?

—Йўқ, ўқитувчи бўлмаса,
синфда биттаям ўқувчи қол-
майди.

ВРАЧ ҚАБУЛИДА

Врач уч яшар Камолдан

сўради:

—Қани, айт-чи, қаеринг

огриятти?

—Билмадим, оймлар-
дан сўранг, — деб жавоб

берди қизалоқ.

Собит ҒАФУРОВ

ХАФАҒАЗАК ХҲРОЗЛАР

ПАРОДИЯ

«Кишт-кишт овозинг ўчир,
Укам уйқудан чўчир».

Йўлдош СЎЛАЙМОН,

«Қўшнимизнинг хўрози»
шерида

«Том бошида, ҳой хўрози,
Қичқирмай тургин бироз».

Маҳмуд ВАЛИХОН,

«Жим, Дилором ухлаланти»
шерида

«Хўрозвой дер қалтираб:
—Шовқин солманг,
жимларинг».

Ҳабиб РАҲМАТ,

«Мақтанчоқ хўрози»
шерида

Беш кундирин Қайки

Ухлаб қолар ёппасига,
Қўлар қолиб

Ишлар кетди напасига,
Нурмат тажанг носдан

отиб,
Тил остига напасига,
Сабабини қилар баён

Ижрокнинг — каттасига,
«Кишт!», «Қичқирма!»
деган сўзлар

Оғир ботиб, аразлаб
Қичқирмасдан қўйди

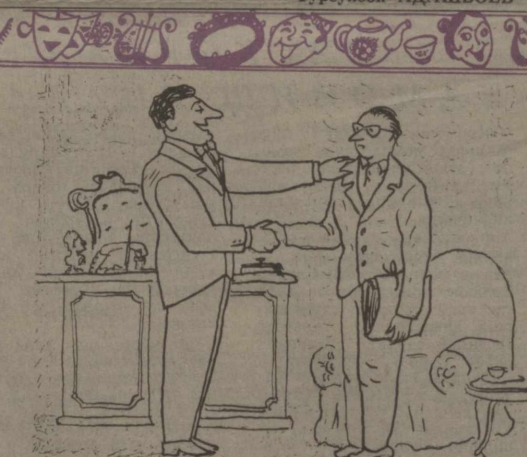
фақат,
Овулдаги хўроزلар,
Товуқлар ҳам тухум

туммай,
Юрар қўйиб тишини-тишга,
Қишлоқ аҳли шунинг

учун

Кечикмоқда ҳар кун
нишга...

Турсунбой АДАШБОВ

—Сизни табриклайман, пьесангиз жуда маъқул бўлди,
биз уни албатта сахналаштирамиз, фақат биринчи кури-
нишни қайта ёзиб керак, иккинчисини бутунлай олиб
ташлайсиз, учинчисини ўзим ёзаман!

(«Театр» журналидан)

М. ЗОШЧЕНКО

СТАКАН

БҒЕҶЧИ Иван Антонович
Блохин касаликдан
қадо қилди. Марҳумнинг
беваси, ўрта ёшлардаги хо-
нимча Марья Васильевна
Блохина қирқига зифатча
уошгирди. Ўша зифатчага
ҳатто мени ҳам тақилф
қилди.

Албатта келгасиз, на-
сиб этган майда-чўйда билан
қимматли марҳумни хоти-
раймиш, — деди. Тўғри,
дастурхонда товуқ, қовурил-
ган ўрдак бўлмайди, паштейн
ҳам бўлмаса керак, лекин
чойини истаганча ичингизини
мумкин, ҳатто уйга олиб
кетсангиз ҳам майли.

— Гап чойда эмас-ку, ле-
кин боришим мумкин, — де-
дим. — Иван Антонович
Блохин мени анча хуш кў-
рарди. Ҳатто уйимнинг ши-
нини текинга бўяб берган.

— Ана, — деди у, — албат-
та келишингиз керак экан.

Пайшамба кунини уларники-
га бордим.

Одам тиқилиб кетибди.
Қаёндаги қариндош-уруғлар,
ҳатто беванинг қайнағаси
Петр Антонович Блохингача
келишибди. Қайнағаси мўй-
ловларининг икки учи кўна-
ка диққатдан, захаргина
туса. У бемалол ўтириб
олиб, қаламтарош билан
тарвуз ерди.

Мен айтиб бир стакангина
чой ичдим. Бошқа ичгим
келмади. Ишга ҳам бўлмади.
Тўғриси, чой жуда бемаза
экан, ундан сал мағзава
таъмин келиб турарди. Иди-
му стаканни бир чеккага
тарс этказиб қўйдим. Шунда
сал эҳтиётсизлик қилиман.

Дастурхонда қанддон турар-
ди. Стаканни ана шу қанд-
донга уриб олган эканман.
Бекордан-бекорга дарз кетиб
қолса бўладими. Пайшамба-
ди деб ўйловдим. Қаёнда,
пайшамбади иблислар.

— Адашмасам, отганим,
стаканни сиздирдингиз чоғи?
— деди бева.

— Парво қилманг, Марья
Васильевна, — дедим мен, —
ҳали бу стакан кўпга чидай-
ди.

Шу пайт тарвузни обдон
тушириб бўлган қайнаға

гапга аралашди:

— Нега энди арзмаган
нарсаси бўлар экан? Арзима-
ган нарсаси эмиш. Бир бечора
бева уларни меҳмонга тақ-
илф қилса-ю, улар беванинг
бўқимларини сиздирса!

Марья Васильевна бўлса
стаканни қўлга олиб, син-
чиклаб кўздан кечирар экан,
тобора жакли чиқиб борарди.
— Бу ахволда хонавайрон
бўлиш мумкин. Бирини стакан
синдиради, бошқаси самовар-
нинг жўмрагини таг-тути
билан юлиб олади, учинчиси
чўнтагига салфетка тикади.
Оқибат нима бўлади? — дей-
ди.

Ярамас қайнағаси бўлса.

— Гап ортиқча! Бундай
меҳмонларнинг башараси-
ни тарвуз билан уриб ёриш
керак, — дейди.

Лом-мим демадим. Фақат
рангим бўздай оқариб:

— Мен, ўртоқ қайнаға,
ҳатто онамга ҳам башарамни
тарвуз билан ёришига йўл
қўймайман. Умуман, чойи-
нгиздан мағзава ҳиди келая-
пти. Шу ҳам меҳмон кутуш
бўлди-ю. Сиз иблисларнинг
учта стакан ва кружканини
синдирса ҳам камлик қила-
ди, — дедим.

Албатта, шовқин-сурон,
тўполон бошланиб кетди.
Ҳаммадан кўпроқ қайнаға
удағайлайди. Билмадим, еган
тарвузи миясига тепдим.

Бева ҳам ғазабдан титрай
бошлади.

— Менинг чойга мағзава
солдиган одадим йўқ, — дей-
ди. — Балки бу ишни уйин-
гизда ўзингиз қилиб, кейин
бошқаларга тўнкарсиз. Бўёқ-
чи Иван Антонович бу
аччиқ сўзлардан тобутиди
туриб кетарди. Мен бунини
шундай қўймайман. Мен,
албатта, бунга жавобан лом-
мим демадим. Фақатгина.

— Ҳамманга туф, қай-
наганга ҳам туф! — дедиму,
лип этиб чиқиб кетдим.

Ўша моҳародан сўнг икки
ҳафта ўтган, Блохинанинг
иши юзасидан менга суд ча-
қирув қозони юборибди.

У ерга бориб, жуда ҳай-
рон бўлдим. Судья айбона-

ни ўқиб, деди:

— Ҳамма судларнинг бо-
шидан муҳим ишлар ошиб
ётганида шу ётмай турарди.
Бу гражданага бир танга
тулган-да, қорангизни ўчи-
ринг, — деди.

Тўлашдан бош тор-
майман, фақат ўша дарз
кетган стаканни менга бе-
ришларини принцип юзаси-
дан талаб қиламан, — дедим.
— Ўша стакан бошимда
қолсин! Оласан уни! — деди
бева.

Эртаси кунини фаррош
Семен стаканни олиб келди.

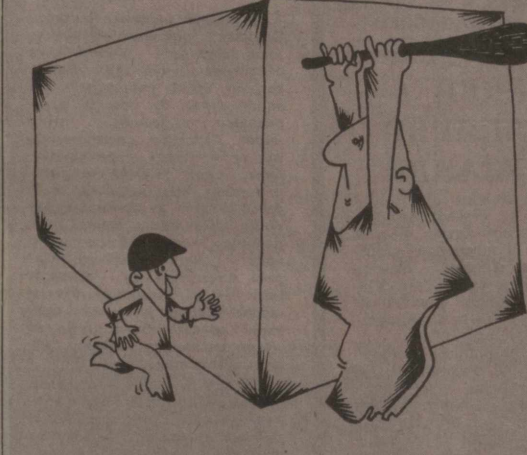
Худди атайлаб қилгандай,
стакан уч жойидан дарз кет-
ган эди.

Албатта, мен бунга лом-
мим демадим. Фақат:

— Уларга айтиб қўй, —
дедим — ярамасларини энди
судмас-суд судраб, адабини
бераман.

Ҳақиқатан, кимда-ким из-
зат-нафисига тегадиган бўл-
са, ҳатто трибуналга бо-
ришдан тоймайдиганлардан
ман!

Русчадан
М. ИСЛОМҚУЛОВ
таржимаси

Рассом Ш. СУБХОНОВ

ЖУМА
КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ
БАҲОСИЮ ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САҲЪАТИ

«ЛИТЕРАТУРА И ИСКУС-
СТВО УЗБЕКИСТАНА»

Орган союза писателей Узбекистана и Министерства культуры Узбекской ССР.

Бош редактор: Одил ЕҚУБОВ
Редколлегия: Раҳим АҲМЕДОВ, Рамз БОБОЖОН, Собир БОБОЕВ, Барот БОЙҚОБИЛОВ,
Эркин ВОҲИДОВ, Иброҳим ҒАФУРОВ (бош редактор ўринбосари), Саъдулла ҚАРОМАТОВ, Асқад
МУХТОР, Абдулло ОРИПОВ, Назир САҒАРОВ, Улмас УМАРБЕКОВ, Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ
(масъул секретарь), Тўлпбергван ҚАЙИПБЕРГАНОВ, Тўлқиной ҚОДИРОВА, Лазиз ҚАЮМОВ,
Малик ҚАЮМОВ, Сора ЭШОНТУРАЕВА.

РЕДАКЦИЈА АДРЕСИ: Тошкент — 700029, Ленин кўчаси 41.
ТЕЛЕФОНЛАР: Бош редактор — 33-52-91, 32-5